

11. นักดนตรีไทยในโรงเรียนต่าง ๆ มักจะฝึกหัดเพื่อเป็นกิจกรรมของโรงเรียน เมื่อฝึกหัดแล้วก็ไม่นำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ เมื่อนักเรียนรุ่นใหม่เข้ามาก็ต้องสอนให้ใหม่ ฝึกซ้อมกันใหม่ มีลักษณะเช่นนี้มาโดยตลอด ไม่ได้มีการแก้ไขปัญหา

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า ยากมากที่จะแก้ไขปัญหานี้ ไม่ทราบว่าจะให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะอย่างไรเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนดนตรีไทย เนื่องจากหน่วยงานราชการก็มักจะมุ่งดำเนินงานอื่น ๆ ที่เป็นผลงานของตนเองมากกว่าที่จะมาช่วยกันแก้ไขปัญหการส่งเสริมสนับสนุน อนุรักษ์ดนตรีไทยอย่างจริงจัง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ ผู้ที่มากดูมาชมก็หายาก หากมีการแสดงระหว่างปี พาทย์กับลิเก บุคคลทั่วไปก็เลือกชมลิเก หากจัดมหกรรมการบรรเลงดนตรีไทยก็จะมีนักดนตรีไทยเข้าร่วมบรรเลง ส่วนผู้ชมนั้นหายาก

วงดนตรีไทยจังหวัดราชบุรี

จังหวัดราชบุรี นับว่ามีความสำคัญต่อความเป็นมาของดนตรีไทยในเขตลุ่มน้ำแม่กลอง ความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับนักดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงและมีความสำคัญของวงการดนตรีไทย จากการศึกษาพบว่า วงดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี มีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

ความเป็นมา

จากการสัมภาษณ์นักดนตรีวงไทยในจังหวัดราชบุรี พบว่า การก่อตั้งวงดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรีมีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ ดังนี้
วงดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรีมีประวัติยาวนาน มีการก่อตั้งวงปีพาทย์ขึ้นครั้งแรกเมื่อใด ไม่สามารถระบุได้ แต่สันนิษฐานว่า ความเป็นมาของวงดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรีมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการบรรเลงวงปีพาทย์ของจังหวัดสมุทรสงคราม วงดนตรีไทยจังหวัดราชบุรีเท่าที่ศึกษาพบในปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

1. วงปีพาทย์ของนายรูน บรรณสีเขียว (วงสาม อ. บรรณสีศิลป์) ตำบลบ้านไร่

อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

จากการสัมภาษณ์นางสมคิด บรรณสีเขียว นางสมหมาย ทองสุข และนางกัลยา บรรณสีเขียว เจ้าของวงสาม อ. บรรณสีศิลป์ และบุตรสาวของนายมัน บรรณสีเขียว พบว่า

วงปีพาทย์ของนายรูน บรรณสีเขียว บิดาของนายมัน บรรณสีเขียว นักดนตรีชาวบ้าน ทำสนุน ตำบลบ้านไร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี นายมัน บรรณสีเขียว เป็นนักดนตรีที่มีอาวุโส มากกว่านายละเอียด เพี้ยเผ่าเย็น และนายรวม พรหมบุรี นักดนตรีในจังหวัดราชบุรี

การก่อตั้งวงปีพาทย์ของนายรูน บรรณสีเขียว มีอายุการก่อตั้งนับจากอดีตจนถึงปัจจุบันมี อายุเกินกว่า 100 ปี การก่อตั้งวงปีพาทย์เริ่มก่อตั้งเมื่อใดผู้ให้สัมภาษณ์ไม่สามารถตอบได้ เนื่องจากนายรูน บรรณสีเขียว ได้รับการสืบทอดวงปีพาทย์ไทยมาจากบรรพบุรุษอีกทอดหนึ่ง ขณะเดียวกันผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสามท่านก็เกิดไม่ทัน ได้พบเห็นวงปีพาทย์ที่ควบคุมโดยปู่คือนายรูน บรรณสีเขียว สำหรับบิดาคือนายมัน บรรณสีเขียว เสียชีวิตเมื่อ พ.ศ. 2516 ด้วยอายุกว่า 60 ปี หากนับรวมปัจจุบันก็มีอายุเกินกว่า 100 ปี

วงปีพาทย์ของนายรูน บรรณสีเขียว ไม่ได้ตั้งชื่อคณะมีการบรรเลงปีพาทย์ไทย การแสดง ละครไทย ละครชาตรี และโขนสด โดยมีนางวาด บรรณสีเขียว ภรรยาของนายรูน บรรณสีเขียว เดิมเป็นชาวจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นผู้ควบคุมและสอนการฟ้อนรำ การแสดงละคร ให้กับผู้ ฟ้อนรำและผู้แสดงละครในวงปีพาทย์ของนายรูน บรรณสีเขียว

ต่อมานายมัน บรรณสีเขียว ได้รับการสืบทอดวงปีพาทย์ไทย การแสดงละครไทย และ ละครชาตรี โดยมีนางแก้ว บรรณสีเขียว ภรรยาของนายมัน บรรณสีเขียว เป็นผู้ควบคุม สอน การฟ้อนรำ การแสดงละคร และทำหน้าที่บอกบทละครให้แก่ผู้แสดงละคร วงปีพาทย์ของนายมัน บรรณสีเขียว ได้จัดซื้อเครื่องดนตรีวงปีพาทย์มอญเข้ามาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2500 และใช้ชื่อว่า “ปรีชาบรรเลงศิลป์”

พ.ศ. 2516 นายมัน บรรณสีเขียว เสียชีวิต นางแก้ว บรรณสีเขียว ทำหน้าที่ควบคุมวง ปีพาทย์ไทย ปีพาทย์มอญ และการแสดงละครด้วยตนเองจนกระทั่ง พ.ศ. 2544 นางแก้ว บรรณสี เขียว เสียชีวิตด้วยอายุ 94 ปี วงปรีชาบรรเลงศิลป์ ก็อยู่ในความดูแลของนางสมคิด บรรณสีเขียว ยังคงรับบรรเลงวงปีพาทย์ไทย ปีพาทย์มอญ การฟ้อนรำ แต่ต้องหยุดการแสดงละครเนื่องจากไม่ มีผู้ควบคุมการแสดงละคร และไม่มีผู้บอกบทขณะแสดงละคร ขณะเดียวกันนักดนตรีและผู้ฟ้อน รำในคณะปรีชาบรรเลงศิลป์ ได้เปลี่ยนอาชีพและย้ายถิ่นฐานไปอาศัยอยู่ในพื้นที่อื่น จึงทำให้นาง สมคิด บรรณสีเขียว ต้องควบคุมวงปีพาทย์ร่วมกับบุตรสามคนซึ่งมีชื่อเล่นว่า เอ้ ไอซ์ และเอ็ง จึงเปลี่ยนชื่ วงปีพาทย์ว่า “สาม อ. บรรเลงศิลป์” เมื่อ พ.ศ. 2548 ยังคงรับบรรเลงวงปีพาทย์มอญ และปีพาทย์ไทย จนถึงปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์นายพุ่ม เพี้ยเผ่าเย็น (27 มกราคม 2552) และนายกุหลาบ คล้าประเสริฐ (10 กุมภาพันธ์ 2552) พบว่า นายแจ่ม คล้าประเสริฐ และนายละเอียด เพี้ยเผ่าเย็น เป็นนักดนตรี รุ่นใกล้เคียงกันกับนายมัน บรรณสีเขียว ซึ่งมีความคุ้นเคยกันนายแจ่ม คล้าประเสริฐ นายละเอียด

เผยแผ่เย็น นายกุหลาบ คล้าประเสริฐ และนายฟุ่ม เผยแผ่เย็น เคยร่วมบรรเลงในวงปี่พาทย์ของ
นายมัน บรรณสีเขียว

2. วงปี่พาทย์ของพระมนตรีเสนา (สอน ะมะคุปต์) ตำบลพงสวาย อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

จากการสัมภาษณ์นายชั้น ะมะคุปต์ นางลำรวม ะมะคุปต์ และนายอรรถพร ะมะ
คุปต์ ประเด็นเกี่ยวกับความเป็นมาของวงปี่พาทย์ ส. ศิลปบรรเลง พบว่า ในอดีตตั้งแต่รุ่นของ
พระมนตรีเสนา (สอน ะมะคุปต์) ชาวบ้านพงสวาย ตำบลพงสวาย อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
คุณปู่ของนายชั้น ะมะคุปต์ เคยมีวงปี่พาทย์ไทยและการแสดงละครชาตรีมาก่อนโดยก่อตั้งวงปี่
พาทย์ขึ้นที่บ้านพงสวาย อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ความเป็นมาของวงดนตรีไทยของคุณปู่คือพระมนตรีเสนา (สอน ะมะคุปต์) เป็นมา
อย่างไรให้ผู้สัมภาษณ์ไม่อาจทราบได้เนื่องจากคุณปู่เสียชีวิตไปตั้งแต่ นายชั้น ะมะคุปต์ ยังอยู่ใน
วัยเด็ก สำหรับญาติผู้พี่หรือพี่น้องของนายสอน ะมะคุปต์ คือ นายสงค์ ะมะคุปต์ ซึ่งเป็นอีกท่าน
หนึ่งที่มีความเชี่ยวชาญทางดนตรีไทยมีวงปี่พาทย์ของตนเองที่กรุงเทพฯ โดยมีภรรยาชื่อ นางละมุล
ะมะคุปต์ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์

นามสกุล ะมะคุปต์ เดิมคือ ยมคุปต์ สันนิษฐานว่าต้นตระกูลของนามสกุล ะมะคุปต์ คือ
พระยาขมราช ซึ่งมีเชื้อสายเขมร และมีความเกี่ยวข้องกับพระแสนทองฟ้า

วงปี่พาทย์ของคุณปู่คือพระมนตรีเสนา (สอน ะมะคุปต์) ก่อตั้งขึ้นเมื่อใดมีความเป็นมา
อย่างไรไม่สามารถทราบได้ แต่สันนิษฐานว่าวงปี่พาทย์ของนายสอน ะมะคุปต์ น่าจะมีอายุไม่
น้อยกว่า 100 ปี เนื่องจากหากนับรวมอายุโดยประมาณจนถึงปัจจุบันหากนายสอน ะมะคุปต์ ยัง
มีชีวิตอยู่จะมีอายุรวมประมาณ 140 – 150 ปี ขณะเดียวกันบิดาของนายชั้น ะมะคุปต์ คือ นายชิด
ะมะคุปต์ น่าจะมีอายุรวมอยู่ที่ประมาณ 120 – 130 ปี

วงปี่พาทย์ของคุณปู่คือนายสอน ะมะคุปต์ ได้เลิกกิจการไปเมื่อไรไม่ทราบ แต่มาในยุค
ของนายชิด ะมะคุปต์ บิดาของนายชั้น ะมะคุปต์ ไม่มีวงดนตรีไทยเป็นของตนเองแล้ว แต่นาย
ชิด ะมะคุปต์ ก็มีความสามารถในการบรรเลงเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์ไทยได้ทุกชิ้นยกเว้นปี่ มี
เครื่องดนตรีเป็นของตนเอง ได้แก่ ระนาดเอก และระนาดทุ้ม นายชิด ะมะคุปต์ เป็นนักดนตรี
ไทยที่ได้รับการติดต่อจากวงปี่พาทย์ไทยในสมัยนั้นให้ไปร่วมบรรเลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งวงปี่พาทย์ของนายแคล้ว สวัสดิ์ หัวหน้านวงปี่พาทย์ไทยที่บ้านทุ่งหลวง ตำบลทุ่งหลวง
อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

ประมาณ พ.ศ. 2520 นายชั้น ะมะคุปต์ และนางลำรวม ะมะคุปต์ ร่วมกันก่อตั้งวงปี่
พาทย์มอญ โดยจัดซื้อเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์มอญทั้งวงเพื่อรับจ้างบรรเลงในงานศพ โดยตั้งชื่อวง

ปีพาทย์ว่า “ส. ศิลปบรรเลง” นายชั้น และนางลำรวม ยะมะคุปต์ มีความสามารถในการบรรเลงดนตรีไทยทั้งวงปีพาทย์ไทย และวงปีพาทย์มอญ จึงสอนการบรรเลงดนตรีไทยให้แก่ผู้ที่มีความสนใจจะฝึกหัดเป็นนักดนตรีวงปีพาทย์ในยุคนั้นและเข้ามาเป็นนักดนตรีของคณะ ส. ศิลปบรรเลง

3. วงปีพาทย์ที่บ้านท่าอิฐ ตำบลนครชุม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

จากการสัมภาษณ์นายเถลิง ทูเครือ นายสมพงษ์ เสดานนท์ และนางฟัก ทูเครือ ประเด็นเกี่ยวกับความเป็นมาของวงปีพาทย์เครื่องบันเทิงศิลป์ พบว่า

ประมาณ 90 – 100 ปีที่ผ่านมา หรือประมาณ พ.ศ. 2452 – 2462 นายเฮี้ยน บุญนพ มีศักดิ์เป็นลุงของนายเถิง ทูเครือ (บิดาของนายเถลิง ทูเครือ) ได้ก่อตั้งวงปีพาทย์ไทยขึ้นที่บ้านท่าอิฐ ตำบลนครชุม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ด้วยความชื่นชอบดนตรีไทยทั้งที่ไม่มีความสามารถในการบรรเลงดนตรีไทย จึงมอบหมายให้นายเถิง ทูเครือ เป็นผู้บรรเลงและควบคุมการบรรเลงทั้งที่ขณะนั้นนายเถิง ทูเครือ มีอายุประมาณ 10 ปี

นายเถิง ทูเครือ ฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทยจากนักดนตรีไทยชาวบ้านอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งเดินทางมาพักอาศัยอยู่ที่บริเวณวัดนครชุม บ้านท่าอิฐ ตำบลนครชุม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี นายเถิง ทูเครือ ฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทยจนสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีไทยได้ทุกชิ้น บรรเลงเพลงได้มากมาย และได้รับการยอมรับจากนักดนตรีในยุคนั้นว่าเป็นผู้ที่มีความจำดีมาก มีความสามารถในการจำเพลงได้อย่างรวดเร็ว แม่นยำ

การบรรเลงเพลงสำเนียงมอญ และเพลงที่ใช้ประกอบการรำผีของชาวมอญ นายเถลิง ทูเครือ สันนิษฐานว่าบิดาคือนายเถิง ทูเครือ ได้จดจำการบรรเลงเพลงสำเนียงมอญ และเพลงที่ใช้ประกอบพิธีรำผีของชาวมอญจากวงปีพาทย์มอญที่มาจากจังหวัดปทุมธานี ซึ่งเดินทางมาบรรเลงปีพาทย์มอญประกอบพิธีรำผีของชาวมอญที่บ้านนครชุม และบ้านม่วง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เมื่อนายเถิง ทูเครือ ได้ฟังก็นำมาฝึกหัดบรรเลงแบบครูพักลักจำ ต่อมาเมื่อมีพิธีรำผีของชาวมอญที่จัดขึ้นที่บ้านนครชุม บ้านม่วง วัดคงคาราม และบริเวณใกล้เคียง วงปีพาทย์มอญของนายเถิง ทูเครือ ก็สามารถรับบรรเลงได้โดยไม่ต้องว่าจ้างนักดนตรีมาจากจังหวัดปทุมธานี

การบรรเลงวงปีพาทย์มอญในพิธีรำผีมอญโดยวงปีพาทย์ของนายเถิง ทูเครือ และของนายเถลิง ทูเครือ น่าจะบรรเลงประกอบในพิธีรำผีมอญมาแล้วประมาณกว่า 50 ปี เนื่องจากนายเถลิง ทูเครือ ฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทยมาตั้งแต่จำความได้ และร่วมบรรเลงในวงปีพาทย์มอญมาตั้งแต่อายุประมาณ 10 – 12 ปี ขณะนั้นมีวงปีพาทย์มอญเพื่อใช้บรรเลงประกอบในพิธีรำผีมาก่อนหน้านั้นแล้ว

ประมาณกว่า 40 ปีที่ผ่านมา (ก่อน พ.ศ. 2512) นายเถิง ทูเครือ เสียชีวิต นายเถลิง ทูเครือ ก็ทำหน้าที่ควบคุมดูแลการบรรเลงวงปีพาทย์ต่อจากบิดา และประมาณ พ.ศ. 2532 นายตั้ง บุญนพ

ได้ประกาศขายเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์ทั้งหมด ทำให้นายเถลิง ทูเครือ มีความคิดว่าจะเลิกกิจการวงปี่พาทย์ไทยและปี่พาทย์มอญ แต่ด้วยเหตุที่นายเถลิง ทูเครือ คำนึงถึงความรู้ความสามารถของบิดาและความที่บิดาเป็นผู้ควบคุมวงปี่พาทย์มาโดยตลอด จึงตัดสินใจรวบรวมเงินจัดซื้อเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์มอญเข้ามาใหม่ทั้งหมด เพื่อนำมาบรรเลงวงปี่พาทย์เพื่อเป็นการสืบทอดความรู้ความสามารถทางดนตรีที่บิดาได้สะสมมาตลอดชีวิต และเพื่อสืบทอดการบรรเลงดนตรีวงปี่พาทย์มอญที่ใช้ประกอบพิธีราฝิมอญให้คงอยู่ต่อไป เมื่อจัดซื้อเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์มอญมาใหม่ทั้งหมดจึงตั้งชื่อคณะวงปี่พาทย์ว่า “เครือบันเทิงศิลป์”

4. วงปี่พาทย์นายกุหลาบ คล้าประเสริฐ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ประมาณ พ.ศ. 2470 นายกลิ่น คล้าประเสริฐ ได้ก่อตั้งวงปี่พาทย์ไทยขึ้นที่บ้านหลุมดิน ตำบลหลุมดิน อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ด้วยเหตุที่นายกลิ่น คล้าประเสริฐ เป็นผู้ชื่นชอบในดนตรีแต่ไม่มีความสามารถในการบรรเลงดนตรีจึงมอบหมายให้นุตรชายคือนายแจ่ม คล้าประเสริฐ เป็นผู้ควบคุมวง ต่อมานายแจ่ม คล้าประเสริฐ มีครอบครัวจึงย้ายมาอาศัยอยู่ที่บ้านกล้วย ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี อยู่ริมแม่น้ำแม่กลองฝั่งตรงกันข้ามกับบ้านหลุมดิน ต่อมานายแจ่ม คล้าประเสริฐ บิดาของนายกุหลาบ คล้าประเสริฐ มีโอกาสเข้าฝึกหัดบรรเลงดนตรีวงปี่พาทย์ที่วัดช่องลม ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีครูปี่พาทย์จากจังหวัดสมุทรสงคราม และนักดนตรีในจังหวัดราชบุรีเป็นผู้ให้ความรู้การบรรเลงดนตรีไทย ได้แก่ ครูกล้วย ณ บางช้าง ครูพลาย มณีศรี และครูถ้วน เป็นต้น นายแจ่ม คล้าประเสริฐ กับนายรวม พรหมบุรี มีความเกี่ยวข้องเป็นญาติกัน มีบรรพบุรุษเป็นชาวบ้านหลุมดิน ด้วยกัน นายแจ่ม คล้าประเสริฐ มีศักดิ์เป็นพี่น้องกับบิดาของนายรวม พรหมบุรี และนายรวม พรหมบุรี มีศักดิ์เป็นพี่ของนายกุหลาบ คล้าประเสริฐ นายแจ่ม คล้าประเสริฐ ควบคุมวงปี่พาทย์มาจนถึง พ.ศ. 2502 ก็ได้มอบหมายให้นายกุหลาบ คล้าประเสริฐ เป็นผู้ควบคุมวงปี่พาทย์แทน นับตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน เดิมวงปี่พาทย์ของนายแจ่ม คล้าประเสริฐ ไม่ได้ตั้งชื่อบ้าง ต่อมา พ.ศ. 2520 นายกุหลาบ คล้าประเสริฐ ได้จัดซื้อเครื่องดนตรีเครื่องบรรเลงในงานต่าง ๆ พ.ศ. 2522 ได้ซื้อเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์มอญ เพื่อบรรเลงในงานศพ จึงได้ตั้งชื่อบ้างว่า “กุหลาบบรรเลง” รับบรรเลงวงปี่พาทย์ไทย และวงปี่พาทย์มอญจนถึงปัจจุบัน

5. วงปี่พาทย์ครูรวม พรหมบุรี ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ประมาณ พ.ศ. 2481 นายรวม พรหมบุรี กลับมาอาศัยอยู่ที่จังหวัดราชบุรี ภายหลังจากการใช้ชีวิตเป็นนักดนตรีที่วังบางค้อแหลม ได้ขอซื้อเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์ไทยจากวัดช่องลม ทั้งนี้เนื่องจากเห็นว่าเครื่องดนตรีของวัดจะไม่มีผู้ดูแล หลวงปู่เปาะและคณะกรรมการของวัดก็อนุญาต

ขายเครื่องดนตรีให้นายรวม พรหมบุรี เนื่องจากเห็นว่าเป็นลูกศิษย์ของวัดช่องลม และจะช่วยดูแลรักษาเครื่องดนตรีไทยสืบไป เครื่องดนตรีที่ซื้อมาทั้งหมดเป็นเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์ไทย

จากการสัมภาษณ์นายอุดมศักดิ์ พรหมบุรี พบว่าประมาณ พ.ศ. 2518 นายรวม พรหมบุรี ได้ซื้อเครื่องดนตรีปี่พาทย์มอญ ได้แก่ ข้องมอญ เปิงมาง ตะโพนมอญ และปี่มอญ มาจากกรุงเทพ ฯ เพื่อใช้สำหรับบรรเลงในงานต่าง ๆ

ประมาณ พ.ศ. 2523 – 2524 ครูรวม พรหมบุรี ซื้อเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าสากล เพื่อก่อตั้งแถวชาวบ้าน ในระยะแรก ๆ ได้รับความอนุเคราะห์จากนักดนตรีคณะแถวชาวบ้านท่ามะขาม ตำบลคอนทราย อำเภोधธาารม จังหวัดราชบุรี ให้ความช่วยเหลือแนะนำวิธีการบรรเลงแถวแต่ละชิ้นให้กับนักดนตรีแถวชาวบ้านของครูรวม พรหมบุรี ซึ่งประกอบด้วยนักดนตรีไทยในวงครุรวม และนักดนตรีที่มีความสนใจจะฝึกหัดบรรเลงแถวชาวบ้านของครูรวม พรหมบุรี ที่จัดตั้งขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้บรรเลงขณะแห่งศพ บางครั้งก็จะไปแห่หน้าให้กับญาติสนิท โดยนักดนตรีก็สามารถบรรเลงรับการทำขวัญนาคได้

พ.ศ. 2529 นายรวม พรหมบุรี ถึงแก่กรรมการบรรเลงแถวชาวบ้านของคณะครุรวม พรหมบุรีก็ต้องหยุดรับการบรรเลง นักดนตรีที่เคยร่วมบรรเลงต่างก็แยกย้ายกันไปประกอบอาชีพตามที่เคยถือปฏิบัติมา ปัจจุบันเครื่องดนตรียังคงเก็บรักษาอยู่ที่บ้านของนายรวม พรหมบุรี สำหรับวงปี่พาทย์ยังคงดำเนินการต่อไป ผู้ที่รับหน้าที่ควบคุมดูแลการบรรเลงวงปี่พาทย์ต่อจากนายรวม พรหมบุรี คือนายประมวล คุรุทสิงห์ บุตรเขย (ปัจจุบันอายุ 62 ปี) อดีตเป็นข้าราชการกรมศิลปากร กรุงเทพ ฯ ขณะนั้นนายอุดมศักดิ์ พรหมบุรี ประกอบอาชีพขับรถสองแถวประจำทาง ขับรับจ้าง และร่วมบรรเลงดนตรีในวงปี่พาทย์อยู่บ้างตามโอกาส นายประมวล คุรุทสิงห์ ควบคุมวงปี่พาทย์มาถึง พ.ศ. 2540

พ.ศ. 2541 นายอุดมศักดิ์ พรหมบุรี บุตรชายของนายรวม พรหมบุรี รับหน้าที่เป็นหัวหน้าวง ควบคุมการบรรเลงดนตรีวงปี่พาทย์ไทยและปี่พาทย์มอญ เพื่อสืบสานการบรรเลงดนตรีวงปี่พาทย์ของครุรวม พรหมบุรี มาจนถึงปัจจุบัน

6. วงรุ่งสุรินทร์ ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

บิดาของนายสุรินทร์ สวัสดิ์ คือ นายแก้ว สวัสดิ์ ก่อตั้งวงปี่พาทย์ไทยขึ้นที่บ้านบางป่า ตำบลบางป่า อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เมื่อประมาณ 70 ปีที่ผ่านมา คือ ประมาณ พ.ศ. 2485 นายแก้ว สวัสดิ์ เสียชีวิตด้วยอายุ 55 ปี เมื่อประมาณ 50 ปีที่ผ่านมา เมื่อบิดาเสียชีวิต นายสุรินทร์ สวัสดิ์ จึงรับสืบทอดวงปี่พาทย์และแถวชาวบ้านมาจากบิดา

นายสุรินทร์ สวัสดิ์ มาอาศัยอยู่ที่ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เมื่ออายุ 23 ปี ก็ได้นำเอาวงปี่พาทย์และแถวชาวบ้านมาเพื่อดำเนินกิจการต่อจากบิดา ต่อมา พ.ศ. 2535

นายสุรินทร์ สวัสดิ์ จัดซื้อเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์มอญขึ้นมาทั้งวง จึงทำให้วงรุ่งสุรินทร์ มีวงปี่พาทย์ไทย ปี่พาทย์มอญ และเครื่องวงชาวบ้านเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

7. วง อ. บรรเลงศิลป์ ตำบลบ้านไร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

วง อ. บรรเลงศิลป์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2494 ที่ตำบลบ้านไร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยบิดาคือ นายอ่วม แผนู้ ซึ่งก่อตั้งเป็นวงปี่พาทย์ไทย เดิมชื่อนายอ่วม แผนู้ เป็นชาวจังหวัดสมุทรสงคราม และได้ย้ายครอบครัวมาตั้งถิ่นฐานที่ตำบลบ้านไร่ พร้อมกับก่อตั้งวงปี่พาทย์ไทยขึ้น

พ.ศ. 2516 ได้จัดซื้อเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์มอญขึ้นมาใหม่ทั้งหมด ทำให้วง อ. บรรเลงศิลป์ สามารถรับจ้างบรรเลงทั้งวงปี่พาทย์ไทย และวงปี่พาทย์มอญ นายอ่วม แผนู้ ทำหน้าที่ควบคุมวงปี่พาทย์มาตลอดจนกระทั่ง พ.ศ. 2542 นายอ่วม แผนู้ ได้เข้าสู่วัยชรา เห็นว่าบุตรหลานสามารถบรรเลงดนตรีและสามารถทำหน้าที่ควบคุมวงปี่พาทย์ได้แล้วจึงเริ่มวางมือการบรรเลงดนตรีและควบคุมวง มอบหมายให้บุตรชาย คือ นายช่ออัน แผนู้ ทำหน้าที่ควบคุมวงปี่พาทย์ อ. บรรเลงศิลป์ตั้งแต่ พ.ศ. 2542 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

8. วงประสานมิตร ตำบลเกาะพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

คุณปู่ของนายประสาน พวงเงิน คือ นายสุก พวงเงิน ชาวบ้านตำบลบางกระ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี เคยเป็นนักดนตรีวงปี่พาทย์ไทย เคยบรรเลงวงปี่พาทย์ประกอบการแสดงลิเก และเคยมีวงปี่พาทย์เป็นของตนเองมาก่อน ต่อมาคุณปู่ คือ นายสุก พวงเงิน เสียชีวิตเมื่อประมาณ 50 ปีที่ผ่านมา ขณะนั้นนายสุก พวงเงิน มีอายุกว่า 90 ปี

เมื่อนายสุก พวงเงิน เสียชีวิต บิดาคือ นายบุญทรง พวงเงิน จึงเป็นผู้รับสืบทอดวงปี่พาทย์ไทยต่อจากคุณปู่ ต่อมาประมาณ พ.ศ. 2513 นายบุญทรง พวงเงิน ได้จัดซื้อเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์มอญเพื่อใช้สำหรับรับจ้างบรรเลงในงานต่าง ๆ ต่อมาบิดาคือ นายบุญทรง พวงเงิน เสียชีวิต นายประสาน พวงเงิน จึงทำหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการวงปี่พาทย์ต่อจากบิดา และดำเนินกิจการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

9. วงนายพุ่ม เพาะเผ่าเย็น ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

นายพุ่ม เพาะเผ่าเย็น ได้ก่อตั้งวงปี่พาทย์ขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2516 โดยนายพุ่ม เพาะเผ่าเย็น ฝึกหัดบรรเลงดนตรีจากบิดา คือนายละเอียด เพาะเผ่าเย็น นักดนตรีวงปี่พาทย์วัดช่องลมรุ่นเดียวกันกับนายรวม พรหมบุรี แต่มีอาวุโสมากกว่า

วงปี่พาทย์ของนายพุ่ม เพาะเผ่าเย็น ก่อตั้งขึ้นเพื่อรับบรรเลงตามงานต่าง ๆ ทั้งที่บรรเลงด้วยวงปี่พาทย์ไทย และปี่พาทย์มอญ มาจนถึงปัจจุบัน

10. วงศิริเรียงศิลป์ ตำบลคอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

บิดาของนายสาธิต โพธิ์สุวรรณ คือ นายเรียง โพธิ์สุวรรณ ก่อตั้งวงปี่พาทย์มอญขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2521 ที่บ้านโคกตานาค ตำบลคอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี นายเรียง โพธิ์สุวรรณ ฝึกหัดดนตรีไทยมาจากนายละมุล ทรายดี และนายผัน ทรายดี นักดนตรีในพื้นที่ ตำบลคอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก และนำความรู้มาสอนบุตรหลานและนักดนตรีในละแวกใกล้เคียงเพื่อร่วมบรรเลงในวง

ประมาณ พ.ศ. 2536 นายเรียง โพธิ์สุวรรณ เสียชีวิต นายสาธิต โพธิ์สุวรรณ จึงควบคุมดูแลการบรรเลงปี่พาทย์มอญต่อจากบิดานับตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน

11. วงทวิ พันธบุรณ ตำบลสามเรือน อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

คุณปู่ของนายทวิ พันธ คือ นายริน พันธ เป็นชาวบ้านบางนางสุญ อาศัยอยู่บริเวณ ใกล้เคียงกับวัดศรัทธารายณ์ อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี ต่อมาได้ย้ายมาตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ตำบลปากไก่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เคยมีวงปี่พาทย์เป็นของตนเองที่ตำบลปากไก่อ ต่อมาบิดาคือ นายเพื่อน พันธ ได้รับสืบทอดวงปี่พาทย์จากคุณปู่ คือ นายริน พันธ เมื่อบิดาคือ นายเพื่อน พันธ ดำเนินกิจการวงปี่พาทย์ได้ระยะหนึ่งก็ประสบปัญหาจึงเลิกกิจการวงปี่พาทย์และขายเครื่องดนตรีทั้งหมด

ช่วงที่เลิกกิจการวงปี่พาทย์นั้นนายทวิ พันธ มีอายุประมาณ 20 ปี หรือประมาณ พ.ศ. 2499 นายทวิ พันธ ได้ออกตระเวนบรรเลงดนตรีไทยตามพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม เคยร่วมบรรเลงอยู่ในวงปี่พาทย์ของนายประยงค์ น่วมศิริ ที่บริเวณใกล้เคียงกับวัดแม่น้ำ ตำบลบางขันแตก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

ต่อมา พ.ศ. 2535 นายทวิ พันธ ได้ก่อตั้งวงปี่พาทย์เป็นของตนเองโดยจัดซื้อเครื่องดนตรี วงปี่พาทย์เป็นของตนเองทั้งหมด และใช้ชื่อว่า “วงทวิ พันธบุรณ” มีวงปี่พาทย์ไทย และปี่พาทย์มอญ เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ รับบรรเลงในงานต่าง ๆ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

12. วงลูกเจี๊ยบบรรเลง ตำบลหลุมดิน อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

วงลูกเจี๊ยบบรรเลง ก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2535 โดยการสนับสนุนของบิดาคือ นายบุญนาค เตมิกิด เป็นผู้ส่งเสริมให้บุตรชายฝึกหัดดนตรีไทย และจัดซื้อเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์ไทย และปี่พาทย์มอญ โดยได้รับคำแนะนำจากนายพุ่ม เสงี่ยมเย็น ในการเลือกซื้อเครื่องดนตรี เมื่อ ส.อ. ศักดิ์เดช เตมิกิด สามารถบรรเลงดนตรีได้และมีวงปี่พาทย์เป็นของตนเอง ก็ได้ดำเนินการรับจ้างบรรเลงดนตรีวงปี่พาทย์ไทย และปี่พาทย์มอญ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2535 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

13. วง ส. ประสบศิลป์ ตำบลสร้อยฟ้า อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

วง ส. ประสบศิลป์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2536 โดยนายประสบ วงศ์จิน บิดาของ นายอำนาจ วงศ์จิน จัดซื้อเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์มอญใหม่ทั้งหมด ไม่มีการตั้งชื่อของวงเป็นของตนเอง จนกระทั่ง พ.ศ. 2538 นายประสบ วงศ์จิน เสียชีวิต นายอำนาจ วงศ์จิน จึงเป็นผู้ควบคุมวงปี่พาทย์แทนบิดาและได้นำชื่อของบิดามาตั้งเป็นชื่อวงคือ “ส.ประสบศิลป์” นับตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน

14. วงน้องณินาฏศิลป์ ตำบลบ้านไร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

วงปี่พาทย์น้องณินาฏศิลป์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2536 โดยนางพินิจ กิจธรรม ได้จัดซื้อเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์มอญและปี่พาทย์ไทยขึ้นมาทั้งหมด ใช้ชื่อนุตรสาวมาตั้งเป็นชื่อของวงปี่พาทย์ เดิมนางพินิจ กิจธรรม มีคณะละครไทยและละครชาตรี เมื่อจัดซื้อเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์มอญและปี่พาทย์ไทย จึงสามารถบรรเลงรับจ้างในงานศพ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

15. วงธงชัยบรรเลง ตำบลสร้อยฟ้า อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

เดิมนายธงชัย เอี่ยมจินดา บรรเลงดนตรีอยู่ในวงปี่พาทย์ของคุณตา คือ นายประสิทธิ์ อ่อนเที่ยง ชาวบ้านตำบลสร้อยฟ้า อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี และฝึกหัดดนตรีไทยจากนักดนตรีไทยอาวุโสต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดราชบุรี จนกระทั่ง พ.ศ. 2544 ได้ก่อตั้งวงปี่พาทย์ไทยเป็นของตนเอง และจัดซื้อวงปี่พาทย์มอญขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2547 นายธงชัย เอี่ยมจินดา เป็นผู้ควบคุมวงและดำเนินกิจการวงปี่พาทย์ไทย ปี่พาทย์มอญ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

วงปี่พาทย์ราชบุรีกับวัดช่องลม

จากการสัมภาษณ์ นายพุ่ม เพยเผ่าเย็น (27 มกราคม 2552) ประเด็นเกี่ยวกับวงปี่พาทย์ของวัดช่องลม พบว่า

วงปี่พาทย์วัดช่องลม ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ก่อตั้งโดยหลวงปู่ห้อง เจ้าอาวาสวัดช่องลม โดยท่านมีความเมตตาเป็นอย่างยิ่งที่ให้การสนับสนุนนักดนตรีในวงปี่พาทย์ของวัดช่องลม ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนางวงปี่พาทย์ในจังหวัดราชบุรีให้ได้รับการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อหลวงปู่ห้องมรณภาพหลวงปู่ศรีนาก็ช่วยให้การดูแลวงปี่พาทย์ต่อมา จนกระทั่งท่านมรณภาพ องค์สุดท้ายที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับวงปี่พาทย์ของวัดช่องลม จังหวัดราชบุรี คือ หลวงปู่เปาะ

วงปี่พาทย์วัดช่องลม ในยุคของหลวงปู่ห้อง มีแต่เครื่องดนตรีวงปี่พาทย์ไทย ไม่มีวงปี่พาทย์มอญ เครื่องดนตรีที่สร้างขึ้นในยุคนั้นมีทั้งเครื่องดนตรีที่สร้างแบบแกะลายธรรมดา และเครื่องดนตรีที่ทำด้วยงาช้าง

ในยุคของหลวงปู่เปาะ ก่อนที่ท่านจะมรณภาพไม่นานนัก ท่านเห็นว่าจะไม่มีผู้ดูแลงปีพาทย์ของวัดช่องลม ครูรวม พรหมบุรี จึงขอซื้อเครื่องดนตรีวงปีพาทย์ของวัดช่องลมมาเป็นสมบัติของตนเอง ด้วยเหตุที่นายรวม พรหมบุรี เห็นว่าตนเองได้ฝึกหัดเป็นนักดนตรีมาจากวงปีพาทย์ของวัดช่องลม เป็นลูกศิษย์วัดช่องลม จึงไม่อยากให้เครื่องดนตรีเหล่านั้นต้องตกไปอยู่ภายใต้การครอบครองของผู้อื่นที่ไม่ใช่ลูกศิษย์วัดช่องลม จึงขอซื้อเครื่องดนตรีปีพาทย์ซึ่งหลวงปู่เปาะ ท่านก็ยอมขายให้

สำหรับนายพุ่ม เผยเผ่าเย็น ก็ได้ซื้อระนาดทุ้ม มาได้ 1 ราง เป็นรางราหูแกะประดับมุก นับว่าเป็นสมบัติชิ้นสำคัญที่ได้เก็บไว้เพื่อระลึกถึงบุญคุณของวงปีพาทย์วัดช่องลม

การยอมขายเครื่องดนตรีของหลวงปู่เปาะ เนื่องจากท่านเห็นว่าเมื่อหมดยุคของท่านแล้วจะไม่มีผู้ควบคุมดูแลงปีพาทย์อย่างจริงจัง ประกอบกับนายรวม พรหมบุรี เป็นลูกศิษย์วัดช่องลม ขณะเดียวกันเครื่องดนตรีในวงปีพาทย์ของวัดช่องลมได้กระจัดกระจายไปตามวงดนตรีต่าง ๆ ซึ่งนักดนตรีในยุคนั้นได้ขอซื้อเครื่องดนตรีไป

ขณะที่หลวงปู่เปาะยอมขายเครื่องดนตรีให้แก่ นายรวม พรหมบุรี เพื่อช่วยสืบสานวงปีพาทย์ไทยไว้ นายรวม พรหมบุรี ได้กล่าวปวารณาตัวแก่หลวงปู่เปาะว่า ถึงแม้เครื่องดนตรีที่อยู่ที่ นายรวม พรหมบุรี แต่เมื่อใดที่วัดช่องลมในยุคของหลวงปู่เปาะ จัดงานต่าง ๆ หากต้องการให้วงปีพาทย์ของนายรวม พรหมบุรี มาบรรเลงก็ยินดีที่จะมาบรรเลงให้โดยไม่คิดค่าตอบแทนใด ๆ

สำหรับนายพุ่ม เผยเผ่าเย็น กล่าวว่า สำหรับนายพุ่ม เผยเผ่าเย็นตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อวัดช่องลม ขอความร่วมมือให้ไปบรรเลงดนตรีในงานต่าง ๆ นายพุ่ม ก็มักจะไปช่วยบรรเลงโดยนำวงปีพาทย์และนักดนตรีของตนเองไปร่วมบรรเลงโดยปัจจุบันไม่ได้ขอความช่วยเหลือจากวงครูรวม พรหมบุรี ให้ไปบรรเลง ด้วยเหตุที่มีความคิดว่า ตนเองก็เป็นลูกศิษย์ของวัดช่องลม ทั้งนี้นับตั้งแต่บิดาคือ นายละเอียด เผยเผ่าเย็น ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของวัดช่องลม จึงมีอิทธิพลต่อความคิดต้องการตอบแทนบุญคุณของวัดช่องลม จึงยินดีให้ความช่วยเหลืองานต่าง ๆ ของวัดช่องลม ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน

ในยุคของหลวงปู่ห้อง ท่านมีช่างที่ทำรางระนาดเอก ระนาดทุ้ม ชื่อ นายกล่อม ไม่ทราบนามสกุล ชาวบ้านจังหวัดราชบุรี เป็นผู้มีฝีมือในการทำรางระนาดเป็นอย่างดี นายกล่อม เป็นชาวบ้านไค้นนั้นไม่ทราบเนื่องจากนายละเอียด เผยเผ่าเย็น ก็ไม่เคยกล่าวถึงว่านายกล่อม เป็นชาวบ้านไค้นแต่เป็นคนในจังหวัดราชบุรี เมื่อสมัยที่บิดาคือ นายละเอียด เผยเผ่าเย็น ยังเป็นเด็กวัด ท่านก็มักจะไปดูนายกล่อม สร้างรางระนาดที่วัดช่องลมเป็นประจำ ท่านเป็นช่างต่อระนาดที่มีฝีมือมาก สังเกตได้จากรูปทรง ความสวยงามของรางระนาดที่ยังคงปรากฏให้เห็นจนถึงปัจจุบัน

สำหรับการสร้างเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์จากงาช้างในยุคของหลวงปู่ห้องนั้น เนื่องจากหลวงปู่ห้องท่านให้การสนับสนุนให้มีการสร้างเครื่องดนตรีไทย หลวงปู่ห้องเป็นพระเกจิอาจารย์ที่มีชาวกะเหรี่ยงให้ความเคารพนับถืออย่างมาก เมื่อชาวกะเหรี่ยงมาเข้าพบหลวงปู่ห้องก็มักจะนำงาช้างมาถวายให้จำนวนมาก ประกอบกับในช่วงนั้นนายกหล่อม ซึ่งเป็นช่างต่อรางระนาดก็มีความสามารถในการทำเครื่องดนตรีไทย และสามารถนำงาช้างมาตกแต่งเป็นเครื่องดนตรีไทยได้ วงปี่พาทย์ในจังหวัดราชบุรีน่าจะมีความเจริญมาก่อนยุคของวงปี่พาทย์วัดช่องลม อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยการก่อตั้งของหลวงปู่ห้อง เจ้าอาวาสวัดช่องลม ซึ่งมีความเป็นมาอย่างไรก็ไม่ทราบรายละเอียดแต่มั่นใจว่าวงปี่พาทย์ในจังหวัดราชบุรีน่าที่จะมีชื่อเสียงโด่งดังมาก่อนหน้านั้นเนื่องจากครูบาอาจารย์และนักดนตรีวงปี่พาทย์ไทยที่มีฝีมือดีในรุ่นก่อนหน้านั้นก็มี และยังมีช่างทำเครื่องดนตรีฝีมือดีสามารถสร้างเครื่องดนตรีได้อย่างมีคุณภาพ จึงเป็นประเด็นที่น่าหาคำตอบต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีของนายกหล่อม ช่างทำเครื่องดนตรีไทยขณะที่กำลังทำหน้าที่ต่อรางระนาดของวัดช่องลมในยุคนั้น ท่านก็มีอายุประมาณ 60 – 70 ปี ในขณะที่นายละเอียด เผยเผ่าเย็น ยังเป็นเด็กวัด

นายกหล่อม ทำเครื่องดนตรีมาตั้งแต่หลวงปู่ห้อง เริ่มสร้างเครื่องดนตรีจนกระทั่งหลวงปู่ห้องมรณภาพ หลวงปู่ศรีน ก็ดูแลวงปี่พาทย์ของวัดช่องลม นายกหล่อมก็ยังคงทำหน้าที่ต่อรางระนาดเรื่อยมา

จากการสัมภาษณ์นายพุ่ม เผยเผ่าเย็น เกี่ยวกับการได้มาซึ่งงาช้างที่นำมาทำเครื่องดนตรีของวัดช่องลมพบว่า จากการบอกเล่าของบิดา คือ นายละเอียด เผยเผ่าเย็น เล่าให้นายพุ่ม เผยเผ่าเย็น เรื่องราวเกี่ยวกับชาวกะเหรี่ยงที่นำงาช้างมาถวายว่า ชาวกะเหรี่ยงได้บอกกับหลวงปู่ห้องว่า งาช้างมีมากมายในถ้ำที่มีลักษณะคล้ายกับสุสานของช้าง ซึ่งช้างจะเข้าไปตายในถ้ำ ภายในถ้ำจะเต็มไปด้วยงาช้างจำนวนมาก บริเวณหน้าถ้ำจะมีช้างเผือกอยู่ไม่ให้คนเข้าไป แต่ชาวกะเหรี่ยงรู้ดีว่าถ้ำนี้อยู่บริเวณใดก็จะลอบเข้าไปในถ้ำช่วงเวลาที่ช้างออกไปหากิน และไม่มีช้างเผือกที่ปากถ้ำ

เครื่องดนตรีที่มีความสำคัญในจังหวัดราชบุรี

1. ห้องมอญโบราณ

จากการสัมภาษณ์นายเถลิง ทูเครือ นายสมพงษ์ เสดานนท์ และนางฟัก ทูเครือ (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2554) พบว่า เครื่องดนตรีโบราณที่เป็นสมบัติสืบทอดมาจากชาวมอญที่ประเทศพม่า ปัจจุบันอยู่ในความดูแลของนายเถลิง ทูเครือ ห้างหน้าวงปี่พาทย์เครือบ้านเทิงศิลป์ บ้านเลขที่ 24 หมู่ 7 บ้านท่าอิฐ ตำบลนครชุม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี โดย

เก็บรักษาไว้เป็นอย่างดี เป็นห้องมอญที่มีการแกะลายที่ร่างห้องเป็นรูปพญาครุฑ มีอายุกว่า 100 ปี ในอดีตเมื่อบรรเลงวงปี่พาทย์มอญเพื่อประกอบพิธีรำผีมอญ ก็ต้องใช้ห้องมอญวางนี้มาบรรเลงด้วยทุกครั้ง ต่อมาเมื่อประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา นายเถลิง ทูเครือ ต้องจัดซื้อเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์มอญใหม่ทั้งวง เมื่อมีงานบรรเลงประกอบพิธีรำผีมอญก็จะใช้เครื่องดนตรีวงปี่พาทย์มอญชุดใหม่สำหรับห้องมอญที่แกะลายเป็นรูปพญาครุฑ นายเถลิง ทูเครือ เก็บรักษาไว้เป็นอย่างดีไม่นำมาใช้บรรเลงอีก

นายเถลิง ทูเครือ นางฟัก ทูเครือ และนายสมพงษ์ เสดานนท์ ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความเชื่อที่มีต่อห้องมอญที่แกะลายเป็นรูปพญาครุฑว่า ห้องมอญวงดังกล่าวมีความศักดิ์สิทธิ์ ต้องเก็บรักษาและวางไว้ในที่ที่เหมาะสม เมื่อใดที่วางไว้ในที่ไม่เหมาะสมก็มักจะเกิดปฏิกิริยาทำให้บุคคลในครอบครัวได้รับรู้ บางครั้งอาจจะทำให้เกิดอาการป่วยไข้ได้

ห้องมอญที่แกะลายเป็นรูปพญาครุฑ เดิมเป็นเครื่องดนตรีของนายทอด เสดานนท์ มีศักดิ์เป็นปู่ของนายสมพงษ์ เสดานนท์ สำหรับที่มาของห้องมอญวงนี้มีความเป็นมาอย่างไรไม่ทราบได้ ผู้ที่รับสืบทอดมาทราบแต่เพียงว่าเป็นห้องมอญของชาวมอญที่นำมาจากประเทศพม่า นายทอด เสดานนท์ เป็นเจ้าของห้องมอญแต่นายทอด เสดานนท์ ก็นำเอาห้องมอญวงดังกล่าวเก็บไว้ที่บ้านของนายเท็ง ทูเครือ เพื่อนำมาใช้บรรเลงประกอบพิธีรำผีมอญ นายทอด เสดานนท์ ไม่เคยนำห้องมอญวงนี้มาเก็บไว้ที่บ้านของตนเองเลย ต่อมาเมื่อนายทอด เสดานนท์ เสียชีวิตก็มีการมอบห้องมอญวงนี้ให้แก่ลุงของนายสมพงษ์ เสดานนท์ แต่เนื่องจากลุงของนายสมพงษ์ เสดานนท์ เห็นว่า อาจจะเก็บรักษาห้องมอญวงนี้ได้ไม่ดีเท่าที่ควร และมีความหวาดกลัวในความศักดิ์สิทธิ์ของห้องมอญวงนี้ จึงไม่กล้าเก็บรักษาไว้ จึงมอบห้องมอญวงนี้ให้กับนายเท็ง ทูเครือ โดยไม่ได้มีการซื้อขายกันแต่อย่างใด ต่อมาเมื่อนายเท็ง ทูเครือ เสียชีวิต นายเถลิง ทูเครือ จึงทำหน้าที่รับสืบทอดห้องมอญที่แกะลายเป็นรูปพญาครุฑนี้เพื่อดูแลรักษาไว้เป็นอย่างดีจนถึงปัจจุบัน

2. ผื่นระนาดเอกสลักอักษร ย.ท. (ยุคทมิฬมพร)

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายรวม พรหมบุรี ณ เมรุวัดมหาธาตุวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี วันอาทิตย์ที่ 9 พฤศจิกายน 2529 กล่าวถึงผื่นระนาดทุ้มสลักอักษร ย.ท. (ยุคทมิฬมพร) ดังนี้

นายรวม พรหมบุรี ได้รับความเมตตาจากสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ทรงรับการถวายตัวไว้ในตำแหน่งคนระนาดเอก และทรงมอบหมายให้ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) พระพิณบรรเลงราช (แย้ม ประสานศัพท์) และพระพาทย์บรรเลงมรณ (พิม วาทิน) จากกรมมหรสพมาเป็นผู้ฝึกสอนการบรรเลงดนตรีและควบคุมวงดนตรีปี่พาทย์ในวังบางค้อแหลม (อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายรวม พรหมบุรี, หน้า 37 – 38)

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ เคยรับสั่งกับเด็กและข้าหลวงภายในวังบางคอแหลมว่าหากท่านสิ้นพระชนม์ไปแล้วก็ห้ามไม่ให้ไล่เด็กปีปาทย์ของท่านออกจากวังเป็นเด็ดขาด พร้อมกับทรงมีหนังสือลับฝากไว้กับเจ้าพระยาศรีพิพัฒน์และเจ้าพระยาวรพงษ์ท่านองว่าฝากเด็กของท่านเข้ารับราชการที่กรมพิณพาทย์หลวงด้วย แต่มีข้อแม้ว่าถ้าเด็กคนใดประสงค์จะกลับไปอยู่บ้านเดิมหรือไปทำมาหากินตามสะดวกอย่างไรก็อนุญาตไปตามนั้นไม่บังคับใจผู้ใดทั้งสิ้น นับเป็นพระเดชพระคุณล้นเกล้า ฯ อย่างที่สุดสำหรับนักดนตรีไทยลูกชาวบ้านสามัญชนอย่างนายรวม พรหมบุรี และนักดนตรีรายอื่น ๆ ต่อมาภายหลัง พ.ศ. 2475 ไม่กี่ปีสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ก็ทรงสิ้นพระชนม์ท่ามกลางความเศร้าอาลัยของข้าหลวงและนักดนตรีไทยในพระองค์เป็นอย่างมาก

การฝึกหัดดนตรีไทย

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับการฝึกหัดบรรเลงวงปีปาทย์ พบว่า นักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรีได้รับการสืบทอดความรู้ทักษะการบรรเลงดนตรีจากครูบาอาจารย์ต่าง ๆ ดังนี้

1. ฝึกหัดจากบรรพบุรุษที่เป็นนักดนตรีไทย

นักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรีส่วนใหญ่ฝึกหัดการบรรเลงดนตรีจากบรรพบุรุษที่เป็นนักดนตรีไทย ดังนี้

1.1 นายมัน บรรณสีเขียว ชาวบ้านท่าสนุ่น ตำบลบ้านไร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ฝึกหัดการบรรเลงดนตรีไทยจากบิดาคือ นายรูน บรรณสีเขียว และนายมัน บรรณสีเขียว สอนการบรรเลงดนตรีให้บุตรหลานในรุ่นต่อมา

1.2 นายเถลิง ทูเครือ วงเวียนบั้งเท็งศิลป์ บ้านท่าอิฐ ตำบลนครชุม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ฝึกหัดการบรรเลงดนตรีไทยจากบิดาคือ นายเท็ง ทูเครือ

1.3 นายกุหลาบ คล้าประเสริฐ วงกุหลาบบรรเลง ชาวบ้านกล้วย ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทยจากบิดาคือ นายแจ่ม คล้าประเสริฐ และนายกุหลาบ คล้าประเสริฐ สอนการบรรเลงดนตรีไทยให้บุตรหลานในรุ่นต่อมา

1.4 นายพุ่ม เพยเผ่าเย็น บ้านหน้าเมือง ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ฝึกหัดดนตรีไทยจากบิดาคือ นายละเอียด เพยเผ่าเย็น และนายพุ่ม เพยเผ่าเย็น สอนการบรรเลงดนตรีไทยให้บุตรหลานในรุ่นต่อมา

1.5 นายอุดมศักดิ์ พรหมบุรี วงกรูรวม พรหมบุรี ชาวบ้านท่าเสา ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทยจากบิดาคือ นายรวม พรหมบุรี

1.6 นายอำนาจ วงศ์จีน วง ส. ประสบศิลป์ ชาวบ้านวัดขนอน ตำบลสร้อยฟ้า อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทยจากบิดาคือ นายประสบ วงศ์จีน

1.7 นายสงบ แก้วบุชา (ปัจจุบันเสียชีวิต) ชาวบ้านหมุ่มะขาม ตำบลคอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทยจากบิดาคือ นายพริ้ม แก้วบุชา

1.8 นายช้อน แผนภู ว ง อ. บรรเลงศิลป์ ชาวบ้านไร่ขาวเหนือ ตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทยจากบิดาคือ นายอ่วม แผนภู

1.9 นายชั้น ยะมะคุปต์ วง ส. ศิลปะบรรเลง ชาวบ้านพงสวาย ตำบลพงสวาย อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทยจากบิดาคือ นายชิด ยะมะคุปต์ ขณะที่บิดาฝึกหัดดนตรีมาจากปู่คือ นายสงค์ ยะมะคุปต์ บุตรหลานของนายชั้น ยะมะคุปต์ ฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทยจากนายชั้น ยะมะคุปต์

1.10 นายทวี พันธุ วงทวีพันธุ์บรรเลง ชาวบ้านจุกมะพร้าว ตำบลสามเรือน อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทยจากบิดาคือ นายเพื่อน พันธุ บิดาฝึกหัดดนตรีไทยจากปู่คือ นายริน พันธุ ซึ่งเดิมเป็นชาวบ้านป่าไก่อ ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี นายทวี พันธุ ฝึกหัดดนตรีไทยให้กับบุตรหลานในปัจจุบัน

1.11 นายธงชัย เอี่ยมจินดา วงธงชัยบรรเลง ชาวบ้านวัดขนอน ตำบลสร้อยฟ้า อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทยจากคุณตา คือ นายประสิทธิ์ อ่อนเที่ยง

1.12 นายประสาน พวงเงิน วงประสานมิตร ชาวบ้านนาใต้ ตำบลเกาะพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทยจากบิดาคือ นายบุญทรง พวงเงิน

1.13 นายสุรินทร์ สวัสดิ์ วงรุ่งสุรินทร์ ชาวบ้านทุ่งหลวง ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทยจากบิดาคือ นายแคล้ว สวัสดิ์ บุตรของนายสุรินทร์ สวัสดิ์ ฝึกหัดดนตรีไทยจากนายสุรินทร์ สวัสดิ์

1.14 นายสาธิต โพธิ์สุวรรณ วงศิริเรียงศิลป์ ชาวบ้านโคกตานาค ตำบลคอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ฝึกหัดบรรเลงดนตรีจากบิดาคือ นายเรียง โพธิ์สุวรรณ และนายสาธิต โพธิ์สุวรรณ สอนการบรรเลงดนตรีให้กับบุตรหลาน

การที่มีบรรพบุรุษหรือญาติที่เป็นนักดนตรีย่อมมีส่วนส่งเสริมให้บุตรหลานเกิดการเรียนรู้ และมีโอกาสได้ฝึกหัดการบรรเลงดนตรีวงปี่พาทย์ไทยและปี่พาทย์มอญได้มากยิ่งขึ้น จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี พบว่า นักดนตรีไทยส่วนใหญ่ฝึกหัดการบรรเลงดนตรีไทยจากบรรพบุรุษที่มีทักษะความรู้การบรรเลงวงปี่พาทย์ โดยฝึกหัดจนสามารถนำทักษะความรู้มาใช้บรรเลงเพื่อการประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีไทยได้

2. ฟีกัดจากนักดนตรีไทยที่มีชื่อเสียง

ผู้ประกอบอาชีพนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรีส่วนหนึ่งมีโอกาสได้ฝึกหัดบรรเลงดนตรีวงปี่พาทย์ไทย วงปี่พาทย์มอญจากการสอนและการแนะนำจากนักดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในวงการดนตรีไทย เช่น

2.1 หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) นักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรีที่มีโอกาสฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทยจากหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้แก่ นายรวม พรหมบุรี เมื่อครั้งถวายตัวเป็นมหาดเล็กอยู่ที่วังบางค้อแหลม วังของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์

2.2 ครูกล้วย ฦ บางช้าง เป็นนักดนตรีไทยจากจังหวัดสมุทรสงคราม

2.3 ครูพลาย มณีสรี เป็นนักดนตรีไทยจากบ้านบางกระ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ทั้งครูกล้วย ฦ บางช้าง และครูพลาย มณีสรี สอนการบรรเลงดนตรีไทยให้กับนักดนตรีวงปี่พาทย์ของวัดช่องลม ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ที่พระครูอินทเขมา (หลวงพ่อดิ่ง หรือหลวงปู่ใหญ่) อดีตเจ้าอาวาสวัดช่องลม ได้ติดต่อให้มาสอนนักดนตรีในยุคนั้น ได้แก่ นายแจ่ม เพยเผ่าเย็น นายละเอียด เพยเผ่าเย็น นายรวม พรหมบุรี เป็นต้น

2.4 ครูรวม พรหมบุรี ผู้ประกอบอาชีพนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรีที่มีโอกาสเข้าฝึกหัดดนตรีและรับคำแนะนำการบรรเลงดนตรีไทยจากครูรวม พรหมบุรี ได้แก่ นายพุ่ม เพยเผ่าเย็น นายประมวล ครูทสิงห์ นายวิมล เพยเผ่าเย็น นายสมศักดิ์ รัตนสิทธ นายประสิทธิ์ นิลเจียรไน นายแกละ ศรีนาวา เรือโทสรายุ เรืองณรงค์ นายสมพงษ์ เพยเผ่าเย็น นายอำนาจ นิลเจียรไน นายวันชัย ศรีนาวา นายบุญสม คล้าประเสริฐ นายภาณุวัตร ไม้ทรงงาม นายประสาน พวงเงิน เป็นต้น

2.5 ครูบุญยง เกตุคง และครูบุญยัง เกตุคง เนื่องจากครูบุญยง และครูบุญยัง เกตุคง มีความเคารพนับถือครูรวม พรหมบุรี จึงมีโอกาสได้มาเยี่ยมเยือนและมาร่วมพิธีไหว้ครูที่บ้านของครูรวม พรหมบุรี เป็นประจำ เมื่อมีโอกาสทั้งสองท่านมักจะให้คำแนะนำและสอนวิธีการบรรเลงดนตรีไทยให้กับนักดนตรีวงปี่พาทย์ตามความเหมาะสม นักดนตรีที่เคยได้รับการแนะนำ เช่น นายพุ่ม เพยเผ่าเย็น นายสมหมาย เกิดมงคล เป็นต้น

2.6 ครูเชื้อ ดนตรีรส เป็นนักดนตรีที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่งของประเทศไทย นักดนตรีที่มีโอกาสได้รับการแนะนำการบรรเลงดนตรีไทยจากครูเชื้อ ดนตรีรส ได้แก่ นายกุหลาบ คล้าประเสริฐ นายสงบ แก้วบุชา และนายสาธิต โพธิ์สุวรรณ

2.7 ครูศิริ นักดนตรี เป็นนักดนตรีที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่งของประเทศไทย และเป็นลูกศิษย์ของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) นักดนตรีที่มีโอกาสได้รับการแนะนำการบรรเลงดนตรีไทยจากครูศิริ นักดนตรี ได้แก่ นายสาริต โปธิ์สุวรรณ นายสุเทพ นิมมอนงค์ เป็นต้น

2.8 ครูอุทัย แก้วละเอียด ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดงชาวไทย ชาวอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่กรุงเทพมหานคร สอนการบรรเลงดนตรีไทยให้กับนายสมหมาย เก็ดมงคล นายสุเทพ นิมมอนงค์ เป็นต้น

3. ฝึกหัดจากนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี พบว่า นักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรีส่วนหนึ่งฝึกหัดการบรรเลงดนตรีไทยจากนักดนตรีที่มีความชำนาญด้านการบรรเลงดนตรีไทย ดังนี้

3.1 นายพุ่ม เพยเผ่าเย็น นักดนตรีที่มีโอกาสได้ฝึกหัดการบรรเลงดนตรีไทยจากนายพุ่ม เพยเผ่าเย็น ได้แก่ นายช่ออัน แพนคู้ นายธงชัย เอี่ยมจินดา ส.อ.ศักดิ์เดช เดมคิด เป็นต้น

3.2 นายโอภาส นักพิณพาทย์ นักดนตรีที่มีโอกาสได้ฝึกหัดการบรรเลงดนตรีไทยจากนายโอภาส นักพิณพาทย์ ได้แก่ นายประสาน พวงเงิน นายธงชัย เอี่ยมจินดา ส.อ.ศักดิ์เดช เดมคิด นักดนตรีวงสาม อ. บรรเลงศิลป์ เป็นต้น

3.3 นายสุเทพ นิมมอนงค์ นักดนตรีที่มีโอกาสได้ฝึกหัดการบรรเลงดนตรีไทยจากนายสุเทพ นิมมอนงค์ ได้แก่ นายอำนาจ วงศ์จีน นายธงชัย เอี่ยมจินดา เป็นต้น

3.4 นักดนตรีทั่วไป นอกจากการได้รับคำแนะนำจากนักดนตรีที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรีแล้ว นักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรียังมีการพัฒนาฝีมือการบรรเลงโดยการฝึกหัดและรับคำแนะนำการบรรเลงดนตรีไทยจากนักดนตรีที่ไปร่วมบรรเลงด้วยกันในงานต่าง ๆ โดยใช้เวลาที่ว่างจากการบรรเลงมาให้คำแนะนำ และสอนวิธีการบรรเลงให้ อาจจะไม่ถึงกับเป็นการสอนหรือฝึกหัดการเรียนรู้ให้โดยตรง แต่ก็มีผลทำให้เกิดการพัฒนาการบรรเลงให้ดีขึ้นเป็นลำดับ

4. นักดนตรีไทยจากจังหวัดอื่น ๆ

นักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรีบางรายมีโอกาสได้ฝึกหัดการบรรเลงดนตรีไทยจากนักดนตรีที่มีถิ่นฐานที่อยู่อาศัยจากจังหวัดอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดสมุทรสงครามนับว่าเป็นจังหวัดที่มีนักดนตรีไทยฝีมือดีหลายท่าน เช่น

4.1 ครูยั้ง ไม่ทราบนามสกุล เป็นผู้สอนการบรรเลงพิณพาทย์มอญ และเครื่องขลุ่ยให้กับนักดนตรีคณะกุหลาบบรรเลงที่บ้านกล้วย ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

4.2 กรุประยงค์ น่วมศิริ และครูบุญเหลือ นักดนตรีไทยจากจังหวัดสมุทรสงคราม สอนการบรรเลงดนตรีไทยให้กับนายทวี พันธุ บ้านจุกมะพร้าว ตำบลสามเรือน อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

นอกจากนี้ยังมีนักดนตรีชาวอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม อีกหลายท่านที่สอนและให้คำแนะนำการบรรเลงดนตรีวงปี่พาทย์ไทย ปี่พาทย์มอญให้กับนักดนตรีวงปี่พาทย์คณะต่าง ๆ ใน จังหวัดราชบุรี เช่น วงกุหลาบบรรเลง วงเครื่องบันเทิงศิลป์ วงสาม อ. บรรเลงศิลป์ เป็นต้น

สภาพการประกอบอาชีพนักดนตรี

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าวงและนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี ประเด็นเกี่ยวกับสภาพการประกอบอาชีพนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี พบว่า

การติดต่อรับงานส่วนใหญ่เจ้าภาพจะติดต่อโดยตรงกับหัวหน้าวงดนตรีไทย บางรายติดต่อกับนักดนตรีและตกลงกับหัวหน้าวง เมื่อกำหนดเวลาและสถานที่บรรเลงแล้ว หัวหน้าวงจะติดต่อกับนักดนตรีที่บรรเลงประจำอยู่ในวงดนตรีไทยทุกคนให้รับทราบ หากนักดนตรีมีจำนวนไม่เพียงพอ หัวหน้าวงดนตรีไทยก็จะใช้วิธีโทรศัพท์ติดต่อกับนักดนตรีรายอื่น ๆ เพื่อนัดหมายให้มาร่วมบรรเลงตามเวลาและสถานที่ที่กำหนด

ประเภทของงานที่บรรเลง

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าวงและนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี ประเด็นเกี่ยวกับประเภทของงานที่บรรเลง พบว่า นักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรีมีความสามารถในการบรรเลงทั้งวงปี่พาทย์ไทย วงปี่พาทย์มอญ วงเครื่องสาย และวงมโหรี แต่งานที่ได้รับการติดต่อว่าจ้างให้นักดนตรีไปบรรเลงส่วนใหญ่เป็นงานศพ ซึ่งต้องบรรเลงด้วยวงปี่พาทย์มอญ ส่วนงานมงคลที่บรรเลงด้วยวงปี่พาทย์ไทยไม่ค่อยได้มีโอกาสบรรเลงมากนัก งานที่ติดต่อยังวงปี่พาทย์ไทยมักจะเป็นงานพิธีไหว้ครูของผู้ที่เป็นร่างทรง และงานไหว้ครูดนตรีไทย ส่วนวงเครื่องสายและวงมโหรีไม่มีการติดต่อว่าจ้างให้ไปบรรเลง

ในอดีตวงปี่พาทย์ไทยมักจะได้รับการติดต่อให้ไปบรรเลงในงานอุปสมบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงที่ทำขวัญนาคต้องใช้วงปี่พาทย์ไทยบรรเลงรับกับการขับร้องของหมอลำขวัญ สำหรับงานทำบุญเลี้ยงพระหรืองานฉลองต่าง ๆ สามารถใช้วงปี่พาทย์ไทย วงมโหรี และวงเครื่องสายไทย ปัจจุบันงานมงคลต่าง ๆ ไม่ได้มีการติดต่อว่าจ้างวงปี่พาทย์ไทย วงมโหรี และวงเครื่องสายไทยให้ไปบรรเลงเช่นในอดีต

งานที่มีการติดต่อว่าจ้างให้นักดนตรีวงปี่พาทย์ไปบรรเลงในปัจจุบันส่วนใหญ่คืองานศพ เจ้าภาพมักจะติดต่อให้บรรเลง 2 เวลาคือ ค่ำคืนสุดท้ายของการสวดพระอภิธรรม และวันฉาปนกิจศพ บางงานเจ้าภาพติดต่อให้บรรเลงเวลาเดียวคือวันฉาปนกิจศพ

นักดนตรี

วงปี่พาทย์ไทยและวงปี่พาทย์มอญในจังหวัดราชบุรีส่วนใหญ่จะมีนักดนตรีที่ร่วมบรรเลงประจำในวงแต่ไม่ได้สังกัดอยู่ในวงปี่พาทย์วงใดวงหนึ่งอย่างแน่นอนตายตัว นักดนตรีแต่ละคนสามารถไปร่วมบรรเลงกับวงปี่พาทย์วงอื่น ๆ ได้ตามแต่จะได้รับการติดต่อให้ไปร่วมบรรเลง แต่มักจะมีการตกลงกันว่านักดนตรีรายใดที่ประจำอยู่ที่วงปี่พาทย์วงใด หากหัวหน้าวงปี่พาทย์ที่บรรเลงประจำอยู่รับงานว่าจ้างให้ไปบรรเลงที่ใดนักดนตรีก็ต้องไปร่วมบรรเลง เมื่อใดที่วงปี่พาทย์ที่บรรเลงประจำอยู่ว่างจากการรับงานก็สามารถไปร่วมบรรเลงกับวงปี่พาทย์อื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม นักดนตรีส่วนใหญ่มีการหมุนเวียนกันไปบรรเลงร่วมกับวงปี่พาทย์อื่น ๆ โดยนักดนตรีแต่ละคนมักจะไปร่วมบรรเลงกับวงปี่พาทย์ต่าง ๆ หลายวง จึงทำให้นักดนตรีวงปี่พาทย์ในจังหวัดราชบุรีมีความคุ้นเคยกัน

สำหรับหัวหน้าวงดนตรีไทยส่วนใหญ่ไม่ได้ไปร่วมบรรเลงกับวงดนตรีไทยวงอื่น ในขณะที่หัวหน้าวงดนตรีไทยบางรายรับการติดต่อไปร่วมบรรเลงกับวงดนตรีไทยวงอื่น ๆ ให้ไปร่วมบรรเลง ส่วนนักดนตรีบางรายซึ่งมีจำนวนไม่มากนักที่สังกัดอยู่เฉพาะคณะเดียวไม่ร่วมบรรเลงกับวงดนตรีไทยวงอื่น ๆ

การร่วมบรรเลงวงปี่พาทย์ไทยและวงปี่พาทย์มอญ ตามปกติมักจะใช้นักดนตรีร่วมบรรเลงตามจำนวนที่แตกต่างกันคือ วงปี่พาทย์ไทย ใช้นักดนตรีร่วมบรรเลงประมาณ 6 – 8 คน สำหรับวงปี่พาทย์มอญ ใช้นักดนตรีร่วมบรรเลงประมาณ 13 – 15 คน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเจ้าภาพหากต้องการจำนวนนักดนตรีที่เป็นวงที่มีขนาดใหญ่ก็สามารถจัดหานักดนตรีให้มาร่วมบรรเลงให้ได้ตามจำนวนที่เจ้าภาพต้องการ

เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการบรรเลงจะจัดตามรูปแบบการจัดวงดนตรีไทยโดยทั่วไปคือ วงปี่พาทย์ไทย ประกอบด้วย ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฉิ่งวงใหญ่ ปี่ใน ตะโพน กลองทัด ฉิ่ง ฉาบ กรับ วงปี่พาทย์มอญ ประกอบด้วย ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฉิ่งมอญวงใหญ่ ฉิ่งมอญวงเล็ก ปี่มอญ ตะโพนมอญ เปิงมางคอก ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง

เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงทั้งวงเป็นของหัวหน้าวงซึ่งต้องจัดเตรียมเครื่องดนตรีให้พร้อม สำหรับการนำมาใช้ในการบรรเลงแต่ละงาน สำหรับเครื่องดนตรีประเภทเป่าที่นักดนตรีใช้บรรเลง ส่วนใหญ่นักดนตรีที่เป่าเป่ามักจะเตรียมมาเองเนื่องจากมีความถนัดและคุ้นเคยในการบรรเลง

การดูแลรักษาเครื่องดนตรี

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าวงและนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี ประเด็นเกี่ยวกับการดูแลรักษาเครื่องดนตรี พบว่า นักดนตรีใช้เครื่องดนตรีจากการจัดเตรียมของเจ้าของวงดนตรีไทย ทั้งหมด หัวหน้าวงหรือเจ้าของวงต้องดูแลบำรุงรักษา ตรวจสอบความพร้อมของเครื่องดนตรี ก่อนที่จะนำมาใช้บรรเลง ทำความสะอาดเครื่องดนตรีก่อนและหลังจากการบรรเลง

การไปบรรเลงในงานต่าง ๆ เจ้าของวงดนตรีไทยเป็นผู้รับผิดชอบขนย้ายเครื่องดนตรีไปเอง นักดนตรีที่ร่วมบรรเลงจะมาตามเวลาที่นัดหมายให้เดินทางไปพบกันที่บ้านงานหรือไปวัดที่เจ้าภาพติดต่อให้ไปบรรเลงโดยไม่ได้ช่วยขนย้ายเครื่องดนตรี นักดนตรีบางรายเมื่อเดินทางมาถึงก่อนเวลาบรรเลงก็มักจะให้ความช่วยเหลือในการขนย้ายเครื่องดนตรีทุกครั้ง เมื่อบรรเลงเสร็จนักดนตรีก็มักจะช่วยกันเก็บเครื่องดนตรีขนย้ายมาเก็บที่บ้านเจ้าของวงปีพาทย์ บางครั้งนักดนตรีติดธุระหรือต้องเดินทางไปบรรเลงร่วมกับวงปีพาทย์อื่นต่อไม่สามารถช่วยขนย้ายเครื่องดนตรีได้ เจ้าของวงก็ต้องรับผิดชอบขนย้ายเครื่องดนตรีกันเอง

การขนย้ายเครื่องดนตรีหากนักดนตรีบางรายไม่มีความละเอียดรอบคอบก็มักจะขนย้ายด้วยความรุนแรงไม่ระมัดระวัง ทำให้เกิดการกระทบกระเทือนกัน เครื่องดนตรีก็ได้รับความเสียหายซึ่งต่างจากการขนย้ายกันเองของเจ้าของเครื่องดนตรีที่มักจะระมัดระวังไม่ให้เครื่องดนตรีเกิดความชำรุดเสียหาย

เมื่อเสร็จจากการบรรเลงนักดนตรีจะช่วยกันทำความสะอาดเครื่องดนตรีบ้าง แต่ความรับผิดชอบในการทำความสะอาดเครื่องดนตรีมักจะเป็นหน้าที่ของหัวหน้าวงหรือเจ้าของวงปีพาทย์ ต้องตรวจสอบความพร้อมของเครื่องดนตรี หากเกิดการชำรุดเสียหายก็ต้องซ่อมแซมเครื่องดนตรีต่าง ๆ ด้วยตนเองหรือนำส่งให้ช่างซ่อมเครื่องดนตรีเป็นผู้ซ่อมแซมให้

สำหรับเครื่องดนตรีประเภทเครื่องหนังมักจะมีปัญหาชำรุดบ้าง วงดนตรีไทยส่วนใหญ่ไม่สามารถซ่อมแซมเองได้จึงต้องจ้างช่างซ่อมเครื่องหนัง คือ นายหยด เผือกหอม เป็นนักดนตรีที่มีฝีมือในการบรรเลงเครื่องหนังและซ่อมเครื่องดนตรีประเภทเครื่องหนังได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันนายหยด เผือกหอม อยู่ในวัยชราและป่วยไม่สามารถซ่อมเครื่องหนังได้ ก็เป็นหน้าที่ของหัวหน้าวงหรือเจ้าของวงปีพาทย์ต้องติดต่อผู้ซ่อมเครื่องหนังต่อไป

การใช้โน้ตบันทึกทำนองเพลง

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าวงและนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี ประเด็นเกี่ยวกับการใช้โน้ตบันทึกทำนองเพลง พบว่า นักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรีส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้โน้ตบันทึกทำนองเพลงเพื่อช่วยความจำ นักดนตรีส่วนใหญ่บรรเลงดนตรีโดยใช้การท่องจำ นักดนตรีบางรายฝึกหัดอ่านโน้ตในขณะที่ฝึกหัดการบรรเลงดนตรีไทยในชั้นพื้นฐาน เมื่อต้องฝึกหัดบรรเลงเพลงต่าง ๆ ครูที่สอนให้บรรเลงเพลงก็มักจะสอนให้บรรเลงโดยใช้วิธีการท่องจำ ไม่มีการใช้โน้ตบันทึกทำนองเพลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกหัดเพลงที่มีระดับความยากมากขึ้น เช่น เพลงหน้าพาทย์ เพลงเดี่ยว เพลงที่ใช้สำหรับแสดงความสามารถของนักดนตรี นักดนตรีต้องใช้วิธีท่องจำโดยไม่มีการใช้โน้ตบันทึกทำนองเพลงแต่อย่างใด

การฝึกหัดของนักดนตรีที่มีจุดประสงค์เพื่อเป็นนักดนตรีอาชีพ ต้องฝึกหัดบรรเลงเพลงต่าง ๆ ด้วยความเชี่ยวชาญ จึงไม่ได้สอนให้ฝึกหัดบรรเลงเพลงตามที่บันทึกโน้ต ถือเป็นเรื่องปกติ นักดนตรีไทยที่ประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีส่วนใหญ่ก็ไม่สามารถอ่านโน้ตที่บันทึกด้วยอักษรได้ เนื่องจากนักดนตรีอาชีพมักจะได้รับการฝึกหัดให้บรรเลงดนตรีโดยใช้วิธีการท่องจำ ไม่ได้มีการบันทึกโน้ตไว้เป็นหลักฐานอย่างตายตัว

การบรรเลงดนตรีไทยนับว่ามีความหลากหลายไม่ตายตัว ผู้บรรเลงสามารถบรรเลงเพลงตามทำนองหลัก สามารถเสริมรายละเอียดของทำนองเพลงได้อย่างอิสระ นักดนตรีต้องยึดทำนองหลักจากการบรรเลงของฆ้องวงใหญ่แล้วนำมาแปรทำนองเพลงตามแนวทางการบรรเลงของเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นเพื่อให้ได้อารมณ์เพลงตามต้องการและเหมาะสม การบรรเลงเพลงแต่ละครั้งแต่ละเครื่องดนตรีผู้บรรเลงสามารถนำทำนองหลักมาดัดทอนหรือเพิ่มเติมให้มีความละเอียดมากขึ้นได้ตามความเหมาะสม นักดนตรีไทยที่บรรเลงเพื่อการประกอบอาชีพมักจะฝึกหัดบรรเลงเพลงต่าง ๆ โดยใช้วิธีการท่องจำแนวทำนองหลักแล้วนำมาปรับเพื่อการบรรเลงเครื่องดนตรีชิ้นต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความไพเราะ หากนักดนตรีไทยยึดการบรรเลงตามแนวทำนองที่บันทึกไว้ในโน้ตอักษรก็อาจจะทำให้บรรเลงเพลงได้แต่อาจจะขาดความไพเราะแบบดนตรีไทย

รายได้ของนักดนตรี

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าวงและนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี ประเด็นเกี่ยวกับรายได้ของนักดนตรี พบว่า นักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรีส่วนใหญ่จะได้รับค่าตอบแทนจากการบรรเลงเวลาระหว่าง 250 – 600 บาทต่อคนขึ้นอยู่กับความสามารถและหน้าที่รับผิดชอบในการบรรเลง หัวหน้าวงจะมีเงินเหลือเป็นค่าบำรุงเครื่องดนตรีประมาณ 500 – 1,000 บาท บางครั้งมีเงินเหลือเป็นค่าบำรุงเครื่องดนตรี 0 – 500 บาท

วงดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรีแต่ละวงมีงานติดต่อกันให้ไปบรรเลงเฉลี่ยประมาณ 0 – 4 งานต่อเดือน นักดนตรีไทยจึงต้องหารายได้เพิ่มเติมโดยการรับบรรเลงร่วมกับวงปี่พาทย์วงอื่น ๆ ทำให้ในแต่ละเดือนมีงานว่าจ้างให้ไปบรรเลงประมาณ 5 – 15 งานต่อเดือน แต่ละเดือนก็ไม่ได้มีงานอย่างสม่ำเสมอ บางเดือนแทบจะไม่มีงานติดต่อกันว่าจ้างให้ไปบรรเลง นักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรีจึงมีรายได้ไม่แน่นอน และไม่สามารถหารายได้มาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้อย่างเพียงพอ

ขั้นตอนการบรรเลง

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าวงและนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี ประเด็นเกี่ยวกับขั้นตอนการบรรเลง พบว่า

ก่อนที่จะเริ่มบรรเลงต้องมีการการไหว้ครูก่อนการบรรเลงประกอบด้วย ดอกไม้ รูป 5 – 9 ดอก เทียน 1 เล่ม บุหรี่ 1 ซอง เหล้า 1 ขวด เงิน 12 บาท วงปี่พาทย์ไทยมักจะใช้บรรเลงในงานมงคล จะไม่ใช้ผ้าขาว หากเป็นวงปี่พาทย์มอญจะใช้ผ้าขาวด้วย จำนวนผ้าขาวขึ้นอยู่กับจำนวนฆ้องมอญที่ใช้ หากใช้ฆ้องมอญ 5 โคง จะใช้ผ้าขาว 6 ผืน เพื่อพันที่ฆ้องมอญ 5 โคง และพันที่ตะโพนมอญ 1 ผืน

การใช้ผ้าขาวพันเครื่องดนตรีเฉพาะที่ไปบรรเลงในงานศพ มีความเป็นมาอย่างไรไม่ทราบ ในอดีตมักจะใช้ผ้าขาวที่มีความยาวพอสำหรับที่จะนำมาข้อมเพื่อใช้ทำสบงของพระสงฆ์ การนำผ้าขาวมาใช้ในการยกครูก่อนการบรรเลงในงานศพ เมื่อบรรเลงเสร็จก็รวบรวมผ้าขาวเก็บไว้เพื่อนำไปถวายให้แก่พระภิกษุสงฆ์เพื่อนำไปข้อม ตัดเย็บทำสบง หรือนำไปใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ตามแต่จะเห็นสมควร ขนาดของผ้าขาวที่นำมาใช้สำหรับการยกครู จะใช้ผ้ายาวผืนละประมาณ 2.5 เมตร การถวายผ้าขาวก็เป็นกุศลต่อครูบาอาจารย์ เจ้าภาพ และนักดนตรี

ปัจจุบันด้วยเหตุที่พระภิกษุมักจะมีชุดสบง และเครื่องใช้ต่าง ๆ เพียงพออยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องนำผ้าขาวที่มีขนาดใหญ่พอที่จะนำไปทำสบงถวายให้กับพระภิกษุสงฆ์ จึงเปลี่ยนมาใช้ผ้าขาวที่มีขนาดเล็กลงคือประมาณผ้าขนหนูขนาดเล็ก ทั้งนี้เพื่อความสะดวกและความประหยัดของเจ้าภาพ

สำหรับผ้าขาวที่ถวายพระเพื่อทำสบงนั้นจะถวายเป็นผ้าขาวให้แก่พระภิกษุ จากนั้นพระภิกษุก็จะนำผ้าขาวนั้นไปข้อมสีและตัดเย็บเป็นสบง เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์นุ่งห่มต่อไป

ปัจจุบันหัวหน้าวงปี่พาทย์ส่วนใหญ่ยังเก็บรวบรวมผ้าขาวที่ใช้สำหรับไหว้ครูก่อนการบรรเลง เพื่อนำไปบริจาคให้แก่โรงพยาบาล วัด และนำมาใช้สำหรับพิธีไหว้ครู โดยถือปฏิบัติมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

สำหรับเงินก่านจำนวน 12 บาทต่องาน หั้วหน้าวงปีพาทย์มักจะเก็บรวบรวมเงินไว้เพื่อนำมาซื้อของถวายพระในงานไหว้ครูประจำปี ถึงแม้ว่าจะรวบรวมได้จำนวนเงินไม่มากนัก แต่ก็ยึดถือว่าจะนำเงินสำหรับไหว้ครูนั้นมาซื้อของถวายพระเพื่ออุทิศผลบุญกุศลให้ครูบาอาจารย์

หลังจากไหว้ครูเสร็จแล้ว วงปีพาทย์ไทยจะบรรเลงเพลงชุดโหมโรงเช้า หรือเพลงชุดโหมโรงเย็น ขึ้นอยู่กับช่วงเวลา ต่อจากนั้นก็บรรเลงเพลงเหาะ โส้ พระเจ้าลอยถาด เพลงจินแสนประเภทเพลงเถา เพลงเกร็ด เพลงดับต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เพลงสุดท้ายก่อนที่จะจบการบรรเลงจะใช้เพลงลา เช่น พระอาทิตย์ชิงดวง เต่ากินผักบั้ง ฯลฯ

ปีพาทย์มอญหลังจากไหว้ครูแล้วจะบรรเลงเพลงเชิญ เพื่อบูชาครูบาอาจารย์ต่อด้วยเพลงมอญประจำวัด หรือมอญประจำบ้าน ขึ้นอยู่กับสถานที่จัดงาน ต่อด้วยเพลงต่าง ๆ เช่น เพลงแม่ครู เป็นเพลงที่ระลึกถึงครูบาอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ จากนั้นก็เป็นเพลงสำเนียงมอญและสำเนียงภาษาต่าง ๆ ตามความเหมาะสมจนถึงเวลาฉาบฉวย ก็จะบรรเลงเพลงมอญประจำบ้าน ก็เป็นที่เสร็จสิ้นการบรรเลงของวงปีพาทย์มอญ

ความเชื่อ

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าวงและนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี ประเด็นเกี่ยวกับความเชื่อพบว่า นักดนตรีไทยมีความเชื่อในครูบาอาจารย์ ให้ความเคารพต่อครูบาอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาทักษะการบรรเลงดนตรี เคารพต่อเทพยดาอารักษ์ เจ้าที่เจ้าทาง ดังนี้

1. การไหว้ครูก่อนที่จะบรรเลงดนตรี

ก่อนที่จะบรรเลงเพลงต่าง ๆ นักดนตรีต้องจัดเตรียมให้มีพิธีไหว้ครูหรือยกครูก่อนทุกครั้ง โดยกำหนดให้เจ้าภาพจัดเตรียมเครื่องบูชาครูบาอาจารย์ ดังนี้

วงปีพาทย์ไทย เจ้าภาพจัดเตรียมเครื่องบูชาครู ได้แก่ ดอกไม้ รูป 5 – 9 ดอก เทียน 1 เล่ม บุหรี่ 1 ซอง เหล้า 1 ขวด เงิน 12 บาท เพื่อบูชาครูและระลึกถึงครูบาอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ รวมทั้งระลึกถึงครูบาอาจารย์ที่เป็นเทพยดาอารักษ์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งปวงให้เป็นสิริมงคลแก่นักดนตรี เมื่อบูชาครูแล้วจะเริ่มบรรเลงเพลงต่าง ๆ เพื่อแสดง

ความเคารพสักการะแก่ครูบาอาจารย์ เช่น เพลงสาธุการ เพลงชุดโหมโรงเช้า เพลงชุดโหมโรงเย็น หรือเพลงต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

วงปีพาทย์มอญ มีการจัดเตรียมเครื่องบูชาครูเช่นเดียวกับวงปีพาทย์ไทย แต่เจ้าภาพต้องจัดเตรียมผ้าขาวเพื่อบูชาครูที่ตะโพนมอญ 1 ผืน และหม้อมอญตามจำนวนรางหม้อ หากใช้หม้อมอญ 3 ราง ต้องใช้ผ้าขาวรวม 4 ผืน หากใช้หม้อมอญ 5 ราง ใช้ผ้าขาว 6 ผืน

ในอดีตผ้าขาวที่นำมาใช้บูชาครูมักจะใช้ผ้าขาวที่มีความยาว 1.5 – 2.5 เมตร เมื่อบรรเลงปีพาทย์มอญเสร็จหัวหน้านักร้องจะรวบรวมไปถวายพระภิกษุเพื่อนำไปข้อมและตัดเย็บทำเป็นสบงหรือใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เพื่ออุทิศบุญกุศลให้แก่ครูบาอาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องในงานที่นักดนตรีไปบรรเลงวงปีพาทย์มอญ ปัจจุบันมักจะใช้ผ้าขนหนูสีขาวผืนขนาดเล็กเพื่อความประหยัด ประกอบกับพระภิกษุในปัจจุบันมีเครื่องนุ่งห่มพร้อมกว่าในอดีตจึงไม่มีการนำผ้าขาวไปถวายเพื่อนำมาทำสบงเช่นในอดีต

การไหว้ครูก่อนที่จะมีการบรรเลงดนตรีทั้งวงปีพาทย์ไทยและวงปีพาทย์มอญ ถือเป็นการแสดงความเคารพสักการะ ระลึกบุญคุณของครูบาอาจารย์ที่สั่งสอนอบรมให้ความรู้แก่นักดนตรี เป็นการขออำนาจความศักดิ์สิทธิ์จากครูบาอาจารย์และเทพยดาอารักษ์ให้คຸ້มนักดนตรีให้ประสบความสำเร็จในการบรรเลงดนตรี ได้รับความนิยมนอกจากเจ้าภาพและผู้ที่มาชมมาฟังการบรรเลงดนตรี และให้นักดนตรีทุกคนปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง

2. การไหว้ครูประจำปี

หัวหน้านักร้องไทยในจังหวัดราชบุรีส่วนใหญ่มีการจัดพิธีไหว้ครูประจำปี บางรายไม่ได้จัดพิธีไหว้ครูที่วงปีพาทย์ของตนเอง แต่จะใช้วิธีไปเข้าร่วมพิธีไหว้ครูที่จัดขึ้นโดยวงปีพาทย์วงอื่น เช่น การไหว้ครูของวงปีพาทย์ครุรวม พรหมบุรี ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีการจัดพิธีไหว้ครูอย่างยิ่งใหญ่ทุกปี ทำให้นักดนตรีวงปีพาทย์จากพื้นที่ต่าง ๆ มาเข้าร่วมพิธีไหว้ครูเป็นจำนวนมาก

พิธีไหว้ครูประจำปีมักจะจัดทำเพื่อทดแทนพระคุณของครูบาอาจารย์ที่อบรมสั่งสอนให้มีความรู้ความสามารถในการบรรเลงดนตรีจนกระทั่งสามารถใช้ความรู้ที่นั้นมาใช้ประกอบอาชีพ มีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ตลอดมา เป็นการสร้างสิริมงคลให้แก่ผู้เข้าร่วมพิธี เพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในการประกอบอาชีพนักดนตรีวงปีพาทย์ และนักดนตรีไทย

การจัดพิธีไหว้ครูประจำปีมักจะกำหนดให้มีการไหว้ครูในวันพฤหัสบดี หรือวันอาทิตย์ โดยกำหนดวันไหว้ครูในช่วงเช้าพรรษาซึ่งเป็นช่วงที่วงปีพาทย์ว่างจากการว่าจ้างให้ไปบรรเลงหรือวงปีพาทย์บางวงอาจจะกำหนดช่วงเวลาอื่นตามความเหมาะสม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวกในการจัดงานของหัวหน้านักร้องและนักดนตรีในวงปีพาทย์ที่จะจัดพิธีไหว้ครู

การจัดงานมีทั้งแบบที่จัดงาน 2 วัน คือวันสุกดิบ และวันไหว้ครู วันสุกดิบ มีการนิมนต์พระภิกษุจำนวน 9 รูป มาสวดพระพุทธมนต์เย็น จากนั้นเป็นการบรรเลงดนตรีไทยเพื่อถวายต่อครูบาอาจารย์

วันไหว้ครู มีการถวายภัตตาหารเช้าแก่พระภิกษุจำนวน 9 รูป และจัดอาหารคาวหวาน และเครื่องเช่นสังเวดต่างๆ เพื่อบูชาต่อครูบาอาจารย์ มีการจัดที่ตั้งเศียรและรูปภาพของครูบา

อาจารย์ มีการกล่าวโอองการบูชาครูบาอาจารย์ ถวายเครื่องเช่นสังเวย และบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ตามขั้นตอนของการไหว้ครูดนตรีไทย

ผู้ประกอบอาชีพนักดนตรีวงปี่พาทย์ในจังหวัดราชบุรีและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบรรเลงดนตรีไทยมักจะมีความเคารพต่อครูบาอาจารย์ จึงต้องหาโอกาสมาเข้าร่วมพิธีไหว้ครูดนตรีไทย โดยพร้อมเพรียงกัน และเป็นโอกาสทำให้นักดนตรีไทย นักดนตรีวงปี่พาทย์ได้พบปะสนทนากัน พิธีไหว้ครูประจำปีนับเป็นพิธีทางความเชื่อที่ช่วยสืบสานดนตรีไทยให้คงอยู่ต่อไป

การเคารพในครูบาอาจารย์

นักดนตรีไทยและนักดนตรีวงปี่พาทย์ในจังหวัดราชบุรี มีความเคารพต่อครูบาอาจารย์ ระลึกถึงบุญคุณที่ให้ทักษะความรู้ความสามารถในการบรรเลงดนตรีจนกระทั่งสามารถนำความรู้มาใช้ในการประกอบอาชีพนักดนตรี นักดนตรีทุกคนจึงมีความเคารพในครูบาอาจารย์ เชื่อฟังคำสั่งสอนของครูบาอาจารย์ และปฏิบัติตามคำสั่งสอนด้วยความเคารพ ดังนั้นนักดนตรีทุกคนจึงมักจะแสดงอาการนอบน้อมต่อครูบาอาจารย์ด้วยการยกมือไหว้ครู ไหว้เครื่องดนตรี ก่อนที่จะเริ่มบรรเลงและภายหลังจากการบรรเลงดนตรีเสร็จแล้ว

นักดนตรีไทยเคารพเครื่องดนตรีเปรียบเสมือนเป็นครูบาอาจารย์ จึงกำหนดห้ามมิให้นักดนตรีหรือบุคคลใดเดินข้ามเครื่องดนตรีทุกชิ้น ต้องระมัดระวังการขนย้ายเครื่องดนตรีไม่ให้เกิดความชำรุดเสียหาย ไม่ให้เครื่องดนตรีทุกชิ้นตกหล่น ไม่วางเครื่องดนตรีไว้ในที่ต่ำซึ่งเลวดูไม่เหมาะสม และต้องดูแล บำรุงรักษาเครื่องดนตรีให้มีความพร้อมที่จะนำมาบรรเลงได้ตลอดเวลา

การบรรเลงปี่พาทย์มอญประกอบพิธีรำผีของชาวมอญ

จากการสัมภาษณ์นายเถลิง ทุเครือ วงเครื่องบรรเลงศิลป์ และนายอำนาจ วงศ์จิน วง ศ. ประสบศิลป์ พบว่า ชาวไทยเชื้อสายมอญที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอบ้านโป่ง และอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ปัจจุบันยังมีการจัดพิธีรำผีตามความเชื่อของชาวมอญ

พิธีรำผีของชาวมอญ มักจะจัดประกอบพิธีในเดือน 2, 4, 6, 8, และเดือน 12 ไม่จัดประกอบพิธีในช่วงเข้าพรรษา คือ เดือน 9 – 11 และไม่จัดงานในวันเสาร์ และวันพระ สำหรับเหตุผลเป็นอย่างไรมันไม่ทราบ

การทำพิธีรำผีของชาวมอญ มักจะมีสาเหตุจากการปฏิบัติตนผิดผี จึงส่งผลให้บุคคลในครอบครัวเกิดอาการเจ็บไข้ได้ป่วย หรือเกิดอุปสรรคในการดำรงชีวิต เจ้าของบ้านจึงต้องดำเนินการทำพิธีรำผีมอญขึ้น

จากการบอกกล่าวของเจ้าภาพ พบว่า บางครั้งต้นผี หรือเจ้าภาพก็ไม่ได้กระทำผิดผี แต่ต้นผีเคยบอกกล่าวกับผีบรรพบุรุษว่าหากประกอบอาชีพสำเร็จ มีรายได้มากเพียงพอ ไม่เกิดอุปสรรคใด ๆ ก็จะจัดพิธีรำผีให้ เมื่อต้นผีและคนในครอบครัวประสบความสำเร็จก็จัดพิธีรำผีให้ตามการบอกกล่าวขอพรไว้

เจ้าภาพหรือต้นผีมักจะไปติดต่อโด่ง หรือช่างทรงผู้ทำพิธี ซึ่งมักจะเป็นชาวไทยเชื้อสายมอญที่ได้รับการสืบทอดการทำพิธีรำผีของชาวมอญ เช่น นางสมจิตต์ หลวงพันทา ปัจจุบันอายุกว่า 70 ปี เป็นชาวบ้านวัดเกาะ ตำบลสร้อยฟ้า อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี และมีโด่งรายอื่นที่มีความสนิทคุ้นเคยกับนายเถลิง ทูเครือ บ้านท่าอิฐ ตำบลนครชุม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เจ้าภาพหรือต้นผีต้องไปติดต่อเพื่อดำเนินงานพิธีรำผี โด่งก็จะแนะนำให้ต้นผีทำพิธีตรวจดูใบพลูเสี่ยงทาย ผู้ที่ตรวจดูใบพลูจะให้คำแนะนำว่าควรจัดพิธีรำผีหรือไม่อย่างไร เมื่อตรวจดูใบพลูแล้วจึงมานัดหมายกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่จะจัดพิธีรำผีมอญต่อไป

การบรรเลงเพลงวงปีพาทย์มอญที่ใช้ประกอบพิธีรำผีของชาวมอญมีเอกลักษณ์แตกต่างไปจากการบรรเลงในวงปีพาทย์มอญทั่วไป การบรรเลงเพลงต่าง ๆ ไม่ได้มีข้อกำหนดตายตัวขึ้นอยู่กับโด่ง หรือช่างทรงผู้ทำพิธี หากนักดนตรีที่เคยร่วมบรรเลงในพิธีรำผีมอญก็จะสามารถเรียนรู้การบรรเลงเพลงและสามารถบรรเลงตามแนวทางการบรรเลงได้พอสมควร หากนักดนตรีคนใดที่ไม่เคยร่วมบรรเลงในพิธีรำผีมอญ ก็จะไม่สามารถบรรเลงได้ หรือบรรเลงตามด้วยความยากลำบาก วงปีพาทย์มอญที่ใช้บรรเลงประกอบพิธีรำผี ประกอบด้วย ม้องมอญวงใหญ่ ม้องมอญวงเล็ก ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ปี่มอญ เปิงมาง ตะโพนมอญ ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง

ก่อนเริ่มพิธีรำผี ต้องมีการยกเครื่องปีพาทย์มอญก่อนที่จะมีการบรรเลง เจ้าภาพจะนำอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้สำหรับยกเครื่อง ดังนี้ ดอกไม้ ธูป 5 ดอก เทียน 1 เล่ม บุหรี่ 1 ซอง เหล้า 1 ขวด ไม้ขีด 1 กล่อง เงิน 12 บาท ขนมและอาหารคาวหวาน ที่ใช้ในพิธีรำผี 1 ชุด กล้วยน้ำว่า 1 หวี มะพร้าวแก่ที่ยังไม่ได้ปลอกเปลือก 1 ลูก ทั้งหมดนี้จะนำมาใส่รวมกันในถาดใบเดียวกัน

การจัดเตรียมหม้อดินใส่ข้าวสาร พร้อมกับปักเทียนไข 1 เล่ม ยาวประมาณ 1 คืบ ปักไว้ที่กลางหม้อดิน เจ้าภาพหรือต้นผี จะต้องจัดเตรียมไว้ ก่อนที่จะเริ่มเข้าสู่พิธีรำผี ต้นผีจะยกหม้อดินนี้มาอธิษฐานขอให้การเจ็บไข้ได้ป่วย ปัญหา อุปสรรค หรือสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายจงหมดไป และขอให้บุคคลในครอบครัวมีความสุขความเจริญ และอธิษฐานขอให้สิ่งดี ๆ เกิดขึ้นกับบุคคลในครอบครัว จากนั้นจึงจุดเทียน และดำเนินพิธีการต่าง ๆ โดยโด่งจะเป็นผู้ดำเนินการ เมื่อเสร็จพิธีต่าง ๆ ในช่วงสุดท้ายของงานต้นผีจะมาจุดเทียนที่จุดไว้ในหม้อดิน เพื่อเป็นการเสี่ยงทายว่างานรำผีที่จัดขึ้นในวันนี้มีผลเป็นอย่างไร

ความเห็นที่มีต่อการประกอบอาชีพนักดนตรีไทย

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าวงและนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี ประเด็นเกี่ยวกับความเห็นที่มีต่อการประกอบอาชีพนักดนตรีไทย พบว่า

1. การประกอบอาชีพนักดนตรีวงปี่พาทย์ไทยและวงปี่พาทย์มอญ สามารถสร้างรายได้เสริมให้แก่แก่นักดนตรีได้บ้าง แต่ผู้ที่เป็นนักดนตรีควรจะประกอบอาชีพอื่นเป็นอาชีพหลัก เพื่อหารายได้มาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันของตนเองและครอบครัวได้อย่างเพียงพอ
2. ผู้ที่อยู่ในวัยเกษียณอายุ หรือผู้ที่มีเวลาว่างแต่ไม่ได้เดือดร้อนต้องดิ้นรนหารายได้ เพื่อเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวก็จะได้รับประโยชน์จากการประกอบอาชีพนักดนตรีวงปี่พาทย์ นับว่าเป็นอาชีพที่ช่วยผ่อนคลายความเครียด คลายความเหงา และสร้างรายได้พิเศษให้ได้บ้าง
3. นักดนตรีไทยในปัจจุบันมีงานให้ไปบรรเลงเพียงเดือนละ 2 – 4 งาน ค่าตอบแทนการบรรเลงของนักดนตรีเวลาละ 300 บาท แต่ละเดือนมีรายได้เพียงเดือนละ 600 - 1,200 บาท สำหรับนักดนตรีที่มีฝีมือนอกจากมีงานที่รับจ้างบรรเลงเองแล้วยังได้รับการติดต่อจากวงปี่พาทย์อื่น ๆ ให้ไปร่วมบรรเลง ทำให้มีงานว่าจ้างไปบรรเลงประมาณ 10 – 15 งานต่อเดือน มีรายได้ 3,000 – 4,500 บาทต่อเดือน นับว่าเป็นรายได้ที่ยังไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตตลอดทั้งเดือน ทำให้รู้สึกน่าเป็นห่วงว่าอนาคตจะมีผู้ใดที่สนใจจะฝึกหัดบรรเลงดนตรีจนถึงขั้นมีความชำนาญสูง เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพนักดนตรีไทย นักดนตรีวงปี่พาทย์ ผู้ที่ประกอบอาชีพดนตรีอาจจะเป็นผู้ที่ไม่มีทางเลือกที่จะไปประกอบอาชีพอื่น อีกกลุ่มหนึ่งคือนักดนตรีที่อยู่ในวัยซรา รักที่จะประกอบอาชีพนักดนตรีก็ยังคงต้องยึดอาชีพนักดนตรีเรื่อยไปจนกว่าจะสิ้นลมหายใจ
4. การประกอบอาชีพนักดนตรีเป็นอาชีพที่ไม่มีความแน่นอน มีรายได้ไม่มาก หากนักดนตรีไม่มีรายได้อื่นเป็นหลักก็จะมีอาการลำบาก ไม่สามารถสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวได้อย่างเพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในยุคปัจจุบัน หากนักดนตรีรายใดมีหนี้สินก็ยิ่งมีความลำบากมากขึ้น
5. เยาวชนในยุคปัจจุบันไม่มีความสนใจที่จะฝึกหัดดนตรีไทย ไม่มีความความขยันอดทนที่จะฝึกหัดดนตรีไทยอย่างจริงจัง
6. นักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรีมีฝีมือดีหลายคน รู้จักฟื้นฟูและพัฒนาตนเองให้มีฝีมือที่ดีขึ้น มีการติดต่อกับนักดนตรีไทยในกรุงเทพมหานคร และนักดนตรีจังหวัดอื่น ๆ นับว่ามีความตั้งใจที่จะพัฒนาฝีมือการบรรเลงอย่างต่อเนื่อง
7. การบรรเลงเพลงไทยเดิมประเภทต่าง ๆ โดยวงปี่พาทย์ไทย ปี่พาทย์มอญ และวงดนตรีไทยต่าง ๆ ในจังหวัดราชบุรี นับว่านักดนตรีมีแนวทางการบรรเลงอยู่ในขั้นดีน่าเชื่อถือ มีแนวทางการบรรเลงที่ดี เมื่อนักดนตรีไปฝึกหัดให้กับเยาวชนหรือผู้สนใจก็มักจะสอนตามวิธีการ

ที่ถูกต้อง เนื่องจากนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรีมักจะได้รับการฝึกหัดจากครูบาอาจารย์อย่างละเอียดและถูกต้อง จึงสอนลูกศิษย์ให้ได้รับวิชาการบรรเลงดนตรีไทยอย่างถูกต้องตามรูปแบบวิธีการบรรเลงที่ได้รับการสืบทอดมาจากครูบาอาจารย์

8. การเข้าร่วมในพิธีไหว้ครูโดยเฉพาะอย่างยิ่งพิธีไหว้ครูของวงปี่พาทย์ครุรวมพรหมบุรี เมื่อนักดนตรีไทยที่ไปเป็นครูสอนดนตรีแล้วพานักเรียนมาร่วมบรรเลงในพิธีไหว้ครู หากนักดนตรีบรรเลงไม่ถูกต้องก็มักจะได้รับการแนะนำจากนักดนตรีระดับครูบาอาจารย์หรือนักดนตรีอาวุโส นับว่าเป็นโอกาสดีที่นักดนตรีที่มาร่วมบรรเลงจะได้รับความรู้และปรับแนวทางการบรรเลงให้ถูกต้อง มีโอกาสได้มาพบปะสร้างความสัมพันธ์กันในกลุ่มนักดนตรีไทยจังหวัดราชบุรี

9. ปัจจุบันเจ้าภาพไม่ค่อยว่าจ้างนักดนตรีวงปี่พาทย์ไปบรรเลงในงานศพ มักจะใช้วิธีการเปิดเทปหรือแผ่นซีดีแทนการบรรเลงจริง ทำให้งานที่ว่าจ้างให้นักดนตรีไปบรรเลงลดน้อยลงไป เพื่อเป็นการช่วยเหลือให้นักดนตรีไทยให้มีรายได้เลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว จึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนหันมาใช้บริการบรรเลงดนตรีวงปี่พาทย์จริง ๆ มากกว่าการเปิดเทปหรือซีดี

10. การประกอบอาชีพนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี มักจะประกอบอาชีพเพราะมีใจรักในการบรรเลงดนตรี มีความต้องการที่จะอนุรักษ์ สืบสานดนตรีไทยให้เป็นมรดกของเยาวชนรุ่นหลัง ทั้งที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตแต่ก็ยังขยี้ดเป็นอาชีพต่อไป

11. ปัจจุบันนับเป็นวิกฤตสำหรับการประกอบอาชีพนักดนตรีวงปี่พาทย์ มีงานว่าจ้างลดน้อยลงไปเป็นอย่างมาก ค่าตอบแทนน้อย ผู้ที่มีฝีมือในการบรรเลงได้รับค่าตอบแทนเพียงเวลาละ 300 บาท หากมีงานให้บรรเลงทุกวันจะมีรายได้เดือนละ 9,000 บาท แต่ภาวะปัจจุบันผู้ที่ประกอบอาชีพนักดนตรีวงปี่พาทย์มีงานว่าจ้างเดือนละ 5 – 10 งาน นักดนตรีมีรายได้ประมาณ 1,500 – 3,000 บาทต่อเดือน ทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต

12. ในอนาคตอาชีพนักดนตรีไทยน่าจะประสบปัญหา มีผู้ประกอบอาชีพนักดนตรีไทยน้อยลงไปเรื่อย ๆ คงจะไม่มีผู้ใดให้ความสนใจจะฝึกหัดบรรเลงดนตรีเพื่อเป็นนักดนตรีอาชีพ

13. หากสภาวะปัจจุบันไม่มีหน่วยงานทั้งของรัฐบาล เอกชน องค์กร หรือบุคคลเข้ามาให้การช่วยเหลือดูแลส่งเสริม สนับสนุน แก้ไขปัญหา ภาวะตกต่ำของการประกอบอาชีพนักดนตรีวงปี่พาทย์ก็จะส่งผลให้ไม่มีใครสนใจเข้ามารับการสืบทอดการบรรเลงดนตรีไทย

14. ด้านการศึกษารัฐบาลควรจัดหลักสูตรทางดนตรีให้แก่เยาวชน เพื่อได้เรียนรู้และสืบสานดนตรีไทยไม่ให้สูญหาย หากสถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญการบรรเลงดนตรีไทย เยาวชนรุ่นต่อไปก็จะไม่สนใจดนตรีไทย

การส่งเสริม สนับสนุน และอนุรักษ์

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าวงและนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี ประเด็นเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน และการอนุรักษ์ พบว่า

1. ยังไม่เคยมีหน่วยงานทั้งของรัฐบาล เอกชน องค์กร หรือบุคคลใดเข้ามาให้ความสนใจ ให้ความช่วยเหลือส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์การบรรเลงดนตรีไทย
2. สภาพเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันกำลังมีปัญหา จึงส่งผลให้การประกอบอาชีพนักดนตรีมีปัญหายิ่งขึ้น เจ้าภาพก็ต้องประหยัด เจ้าภาพบางรายเห็นว่าเป็นเรื่องยุ่งยากหากต้องจ้างนักดนตรีวงปีพาทย์มาบรรเลงในงาน ต้องดูแลนักดนตรีและมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น จึงไม่ต้องการจ้างนักดนตรีไทย นับว่าเป็นปัญหาต่อการประกอบอาชีพนักดนตรีไทยและเป็นปัญหาต่อกาสันับสนุนส่งเสริม และการอนุรักษ์ดนตรีไทยด้วย
3. หากนักดนตรีวงปีพาทย์รายใดต้องการดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์ดนตรีไทยให้เยาวชนมีความรู้ความสามารถทางดนตรีไทย นักดนตรีก็ต้องดำเนินการด้วยตนเอง ต้องช่วยเหลือตนเองทุกด้าน โดยไม่มีหน่วยงานหรือบุคคลใดเข้ามาให้ความช่วยเหลือสนับสนุน

สภาพปัญหาของการประกอบอาชีพ

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าวงและนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี ประเด็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาของการประกอบอาชีพนักดนตรี พบว่า

1. ปัจจุบันผู้ที่ประกอบอาชีพนักดนตรีวงปีพาทย์ทั้งวงปีพาทย์ไทย และวงปีพาทย์มอญ มักจะไม่ได้สังกัดอยู่วงใดวงหนึ่งอย่างแน่นอนตายตัว หัวหน้าวงดนตรีไทยจึงต้องติดต่อนักดนตรีที่รับบรรเลงตามวงปีพาทย์คณะต่าง ๆ ให้มาร่วมบรรเลง เมื่อมีงานว่าจ้างให้เข้ามาบรรเลงบางครั้งไม่สามารถติดต่อนักดนตรีได้ เนื่องจากนักดนตรีติดงานบรรเลงของวงปีพาทย์อื่น หรือติดภารกิจส่วนตัวจึงไม่สามารถร่วมบรรเลงได้
2. การที่หัวหน้าวงดนตรีไทยติดต่อให้นักดนตรีมาบรรเลงตามที่นัดหมายแต่นักดนตรีรายที่มีฝีมือการบรรเลงที่ดีติดภารกิจหรือไปร่วมบรรเลงกับวงดนตรีไทยคณะอื่น หัวหน้าวงปีพาทย์จำเป็นต้องติดต่อนักดนตรีรายอื่นที่มีคุณภาพการบรรเลงระดับรองลงมา บางครั้งนักดนตรีที่ได้รับการติดต่อรับจะมาบรรเลงร่วมแต่เมื่อถึงวันที่ต้องบรรเลงจริงได้ติดภารกิจกะทันหันนักดนตรีก็ติดต่อนักดนตรีรายอื่นที่มีฝีมือการบรรเลงรองลงมาให้มาร่วมบรรเลงแทน นับเป็นการแก้ไขปัญหาลำให้ให้นักดนตรีมาร่วมบรรเลงอย่างครบถ้วนไม่เสียหายต่อการบรรเลงตามที่เจ้าภาพต้องการ แต่มีผลทำให้คุณภาพการบรรเลงไม่เป็นไปตามความต้องการเท่าที่ควร

3. บางครั้งนักดนตรีที่ติดต่อนำมาร่วมบรรเลงติดภารกิจ หรือต้องไปร่วมบรรเลงกับวงดนตรีไทยวงอื่น ๆ ก่อนจึงเดินทางมาร่วมบรรเลงช้ากว่าเวลาที่นัดหมาย บางครั้งเมื่อบรรเลงเสร็จก็ต้องรีบเดินทางไปร่วมบรรเลงกับวงดนตรีไทยอื่นต่อ ทำให้เกิดปัญหาบ้างในเรื่องของการบรรเลงอย่างพร้อมเพรียงในช่วงเริ่มต้นและช่วงสุดท้ายของการบรรเลง

4. การขนย้ายเครื่องดนตรีมักจะเป็นภาระหน้าที่ของหัวหน้าวงที่ต้องขนย้ายเครื่องดนตรีทั้งวงด้วยตนเอง เนื่องจากนักดนตรีส่วนใหญ่จะไปพร้อมกันที่สถานที่ที่บรรเลงตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด เมื่อบรรเลงเสร็จนักดนตรีก็มักจะแยกย้ายกันกลับ อาจจะมีบ้างสำหรับนักดนตรีบางรายที่สามารถอยู่ช่วยขนย้ายเครื่องดนตรีกลับมาที่บ้านของหัวหน้าวงดนตรีไทย หัวหน้าวงจึงต้องเป็นผู้รับผิดชอบการขนย้ายเครื่องดนตรีทั้งไปและกลับจากสถานที่บรรเลง

5. ปัจจุบันเศรษฐกิจไม่ดี การว่าจ้างวงดนตรีไทยให้ไปบรรเลงตามงานต่าง ๆ มีจำนวนลดลงมาก วงดนตรีไทยมีงานว่าจ้างเฉลี่ย 2 – 4 งานต่อเดือน บางเดือนไม่มีการว่าจ้างเลย ทำให้นักดนตรีไม่สามารถหารายได้เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัวได้

6. เยาวชนยุคปัจจุบันไม่มีความสนใจจะฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทย ขาดความขยันขาดความอดทนที่จะฝึกหัดดนตรีไทยอย่างจริงจัง นับเป็นเรื่องน่ากังวลว่าจะไม่มีผู้รับการสืบทอดการบรรเลงดนตรีไทยให้คงอยู่อย่างมั่นคงเท่าที่ควร

7. ปัจจุบันเกิดปัญหาการรับงานตัดราคากัน โดยนักดนตรีจากจังหวัดเพชรบุรี รับจ้างด้วยราคาที่ต่ำกว่าราคาว่าจ้างของวงดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี ขณะเดียวกันคุณภาพการบรรเลงก็ไม่เทียบเท่ากับคุณภาพการบรรเลงของวงดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี แต่เจ้าภาพบางรายก็ไม่มีความรู้ความเข้าใจ เห็นว่าราคาถูกกว่าก็ตกลงว่าจ้าง

8. วงดนตรีไทยจากจังหวัดอื่นที่มารับงานตัดราคา มักจะบรรเลงเพลงไม่ถูกต้องตามวิธีการบรรเลงที่ครูบาอาจารย์ถ่ายทอดให้ เช่น การบรรเลงในงานศพเมื่อหัวหน้าวงทำพิธีไหว้ครูก่อนการบรรเลงแล้วจะบรรเลงเพลงเชิญ เพลงมอญประจำวัดหรือมอญประจำบ้าน แดงปีพาทย์ ดังกล่าวบรรเลงเพลงค่าน้ำนม พร้อมกับขับร้องประกอบการบรรเลง ขณะเดียวกันการบรรเลงเพลงต่าง ๆ ก็มีความผิดเพี้ยนจากทำนองหลักของเพลง

9. นักดนตรีบางรายชอบดื่มสุราขณะบรรเลงดนตรี ทำให้คุณภาพการบรรเลงไม่ดีเท่าที่ควร หัวหน้าวงส่วนใหญ่มักจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการว่ากล่าวตักเตือน หรือไม่ติดต่อนักดนตรีรายนั้นมาร่วมบรรเลงอีก

10. นักดนตรีบางรายบรรเลงผิดพลาดบ้าง เนื่องจากจำเพลงได้ไม่แม่นยำ บรรเลงไม่ถูกต้องตามรูปแบบที่ครูบาอาจารย์แนะนำให้นักดนตรีอาวุโสในวงปีพาทย์ก็มักจะช่วยกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการตักเตือน และให้คำแนะนำ

11. นักดนตรีบางรายชอบเล่นการพนัน ทำให้เกิดปัญหาในครอบครัวมีปัญหาทางการเงิน เกิดความขัดแย้งในครอบครัวและเพื่อนร่วมงาน กรณีนี้มีไม่มากนัก หัวหน้าวงปีพาทย์มักจะว่ากล่าวตักเตือน หรือไม่ติดต่อให้มาร่วมบรรเลงอีก กรณีนี้มีจำนวนน้อย
12. การไปบรรเลงตามงานต่าง ๆ บางครั้งเกิดความขัดแย้ง พุดเสียดสีกันบ้าง ทำให้เกิดความไม่พอใจในกลุ่มเพื่อนร่วมงาน

อนาคตของการประกอบอาชีพนักดนตรีวงดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าวงและนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี ประเด็นเกี่ยวกับอนาคตของการประกอบอาชีพนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี พบว่า

1. การประกอบอาชีพนักดนตรีวงปีพาทย์ทั้งวงปีพาทย์ไทย วงปีพาทย์มอญ น่าจะประสบปัญหาไม่สามารถหารายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ
2. น่าเป็นห่วงเนื่องจากเยาวชนยุคปัจจุบันไม่ได้ให้ความสนใจที่จะฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทย และไม่สนใจที่จะประกอบอาชีพนักดนตรี
3. ด้วยเหตุที่จำนวนงานที่จ้างวงปีพาทย์ไทยและปีพาทย์มอญไปบรรเลงมีจำนวนลดลงเรื่อย ๆ ในอนาคตวงปีพาทย์จึงไม่น่าที่จะเฟื่องฟู พัฒนา หรือได้รับความนิยมขึ้นมาได้ จึงจำเป็นต้องยอมรับความเป็นจริงตามสภาพปัจจุบัน
4. ดนตรีไทยในอนาคตอาจจะยังสามารถสืบสานต่อไปได้ ไม่ถึงกับสูญหาย หากยังมีสถานศึกษา หน่วยงานทางราชการ เอกชน และบุคคลให้ความสนใจให้การสนับสนุน แต่ถ้าไม่มีผู้ให้ความสนใจดนตรีไทยก็อาจจะขาดผู้รับการสืบทอดต่อไป
5. การสืบทอดการบรรเลงวงปีพาทย์ไทยและปีพาทย์มอญของนักดนตรีในยุคปัจจุบัน น่าเป็นห่วงเนื่องจากบุตรหลาน เยาวชนในปัจจุบันไม่สนใจที่จะรับการสืบทอด
6. หากนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี ยุคปัจจุบันถึงวัยชราหรือเสียชีวิต บุตรหลานอาจจะมีปัญหาด้านการรับการสืบทอด ในอนาคตจังหวัดราชบุรีอาจจะไม่มีผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีไทย

ความเสี่ยงต่อการสูญหายของดนตรีไทย

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าวงและนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี ประเด็นเกี่ยวกับความเสี่ยงต่อการสูญหายของดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรีมีความเสี่ยงต่อการสูญหาย ดังต่อไปนี้

1. คนตรีไทยในปัจจุบันมีความเสี่ยงต่อการสูญหายเนื่องจากนักดนตรีและบุตรหลานไม่รับสืบทอด และมีนักดนตรีสังกัดอยู่ในวงดนตรีไทยไม่เพียงพอต่อการไปร่วมบรรเลงในงานต่าง ๆ ตามที่ได้รับการติดต่อว่าจ้างจากเจ้าภาพ
2. การที่เจ้าภาพไม่ติดต่อว่าจ้างวงปี่พาทย์ให้ไปบรรเลง นับเป็นปัญหาหนึ่งที่ทำให้ดนตรีไทยมีผลกระทบต่อความเสี่ยงต่อการสูญหายของคนตรีไทยในอนาคต
3. หากเปรียบเทียบอดีตกับปัจจุบัน เจ้าภาพลดความนิยมลงไปเป็นอย่างมาก ทำให้งานติดต่อว่าจ้างมีจำนวนลดลงเป็นอย่างมาก เช่น ชาวบ้านในหมู่บ้านใกล้เคียงที่อาศัยอยู่ที่บ้านพงสวาย ปัจจุบันเจ้าภาพไม่นิยมติดต่อว่าจ้างวงปี่พาทย์ให้เข้ามาบรรเลงประกอบในงานศพ ไม่ว่าจะเป็นวงปี่พาทย์ในพื้นที่หรือนอกพื้นที่ ซึ่งก็น่าจะเป็นประเด็นหนึ่งที่บ่งบอกถึงความเสี่ยงต่อการสูญหายอันเนื่องมาจากความไม่นิยมใช้วงปี่พาทย์ประกอบการจัดงาน
4. ปัจจุบันเยาวชนรุ่นใหม่ไม่ได้สนใจที่จะฝึกหัดดนตรีไทยอย่างจริงจัง มีเยาวชนบางรายเข้ามาฝึกหัดดนตรีไทยแต่ก็ไม่ได้จริงจัง มักจะฝึกหัดเพียงเพื่อนำไปสอบเข้าศึกษาต่อ ไม่มีเยาวชนที่ต้องการฝึกหัดเพื่อการประกอบอาชีพ
5. คนตรีไทยคงจะไม่สูญหายไปในเวลาอันรวดเร็ว เนื่องจากยังเห็นว่า เมื่อไปบรรเลงคนตรีไทยในงานต่าง ๆ ยังได้รับความนิยมจากเจ้าภาพอยู่บ้าง ยังมีคนที่เข้ามานั่งฟังการบรรเลงคนตรีไทย
6. คนตรีไทยในจังหวัดราชบุรีมีความเสี่ยงต่อการสูญหายมาก สังเกตได้จากนักดนตรีประจำวงปี่พาทย์ในแต่ละวง ส่วนใหญ่จะไม่มีนักดนตรีสังกัดประจำอยู่ในวงอย่างพอเหมาะ บางวงมีหัวหน้าวงเพียงคนเดียว บางวงมีหัวหน้าวงกับสมาชิกในครอบครัวอีก 1 – 3 คน บางวงหัวหน้าวงอยู่ในวัยชราและไม่มีนักดนตรีประจำอยู่ในวง ทำให้เกิดปัญหาการรับจ้างบรรเลงบางวงต้องเลิกกิจการไป
7. วงปี่พาทย์ในจังหวัดราชบุรีส่วนใหญ่มีนักดนตรีไม่ครบจำนวนตามที่ต้องการบรรเลง หัวหน้าวงส่วนใหญ่ต้องใช้วิธีโทรศัพท์ติดต่อนักดนตรีจากวงอื่น ๆ ให้เข้ามาร่วมบรรเลงให้ได้จำนวนตามที่เจ้าภาพติดต่อว่าจ้าง มีนักดนตรีบางวงเท่านั้นที่มีจำนวนนักดนตรีประจำวงครบตามจำนวนที่กำหนด
8. ขาดผู้รับสืบทอดวงดนตรีไทยในอนาคตหากหัวหน้าวงเสียชีวิตวงดนตรีไทยก็ต้องเลิกกิจการ ผู้ที่ได้รับหน้าที่ดูแลเครื่องดนตรีก็จะต้องขายเครื่องดนตรีไป
9. การที่นักเรียนในสถานศึกษาต่าง ๆ ฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทยก็มักจะเป็นเพียงกิจกรรมอย่างหนึ่งของโรงเรียนที่ต้องจัดดำเนินการในช่วงที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ เมื่อนักเรียนสำเร็จ

การศึกษาก็ไม่ได้นำความรู้ทักษะการบรรเลงดนตรีไทยไปใช้เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับผู้ที่จะนำเอาความรู้ทักษะการบรรเลงดนตรีไทยไปใช้เพื่อศึกษาต่อทางดนตรีไทยนับว่ามีน้อยมาก

10. งานติดต่อกว่าจ้างมีจำนวนลดลง ทำให้นักดนตรีไม่สามารถหารายได้จากการบรรเลงดนตรีไทยเพื่อนำมาเลี้ยงชีพได้อย่างเพียงพอ จึงเป็นเหตุให้เยาวชนและบุคคลทั่วไปไม่สนใจไม่มีแรงจูงใจที่จะฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทยเพื่อการประกอบอาชีพ

11. ในอนาคตน่าจะเกิดปัญหาต่อดนตรีไทย เนื่องจากคนรุ่นใหม่ไม่นิยมฟังดนตรีไทย ไม่มีรสนิยมที่ดีต่อการฟังดนตรีไทย เจ้าภาพบางรายเบียดหน่ยการบรรเลงดนตรีไทย ทำให้นักดนตรีไทยอาจจะสูญหายไปได้ จึงนับว่ามีความเสี่ยงอย่างมากที่ดนตรีไทยอาจจะสูญหายไปในอนาคต

12. เยาวชนคนรุ่นใหม่อาจจะเห็นว่าการฝึกหัดดนตรีไทยเป็นเรื่องน่าเบื่อ ไม่มีงานบรรเลงที่สร้างรายได้ให้อย่างพอเหมาะ เป็นการเสียเวลาหากต้องมาฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทย

13. จากการได้พูดคุยกับเพื่อนนักดนตรีไทย พบว่า วงปี่พาทย์และนักดนตรีค่อย ๆ สูญหายไป ไม่มีนักดนตรีรุ่นใหม่เข้ามาทดแทนนักดนตรีรุ่นเก่า จึงเป็นประเด็นที่น่าเป็นห่วงว่าดนตรีไทยคงจะค่อย ๆ สูญหายไปในอนาคต

14. ด้วยเหตุที่มีงานบรรเลงน้อย สร้างรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพ ทำให้นักดนตรีหลายรายเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น ไม่หันมาประกอบอาชีพนักดนตรี ประกอบกับเยาวชนบุตรหลานของนักดนตรี และบุคคลทั่วไปไม่สนใจที่จะฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทย ทำให้มีความเสี่ยงต่อการไม่มีผู้รับสืบทอด

15. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เมื่อเจ้าภาพมีฐานะทางการเงินไม่ดีก็ย่อมมีปัญหาดต่อการว่าจ้างวงปี่พาทย์

16. ความนิยมในช่วงปี่พาทย์เจ้าภาพบางพื้นที่ไม่นิยมว่าจ้างวงปี่พาทย์ก็ย่อมส่งผลให้ไม่มีการว่าจ้าง เพราะเห็นว่าเป็นการสิ้นเปลือง และไม่จำเป็นต้องใช้วงปี่พาทย์ เจ้าภาพจำนวนมากนิยมเปิดซีดีเพลงแทนการบรรเลงด้วยวงปี่พาทย์

17. นักเรียนและผู้ฝึกหัดดนตรีไทยรุ่นใหม่ เมื่อฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทยแล้วโอกาสที่จะฝึกหัดอย่างจริงจังจนกระทั่งมีฝีมือการบรรเลงที่ดีนับว่าหายาก

18. ปัจจุบันมีงานติดต่อกว่าจ้างลดน้อยลงไปเป็นอย่างมาก แสดงถึงความนิยมในดนตรีไทยอาจจะลดลงไป

19. ปัจจุบันมีการเรียนการสอนดนตรีไทยให้กับนักเรียนตามสถาบันการศึกษาต่าง ๆ จริง แต่เมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาก็มักจะไม่นำความรู้ทักษะการบรรเลงดนตรีไทยไปใช้เพื่อการประกอบอาชีพ ทำให้ไม่มีนักดนตรีไทยรุ่นใหม่เข้ามาทดแทนนักดนตรีไทยรุ่นเก่า

20. ไม่มีนักดนตรีรุ่นใหม่เข้ามาทดแทนนักดนตรีรุ่นเก่า ไม่มีผู้ใดให้ความสนใจที่จะฝึกหัดดนตรีไทยเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพนักดนตรีไทย เนื่องจากรายได้ไม่ดี ไม่มีความมั่นคง จำนวนงานที่คิดต่อว่าจ้างมีน้อยมาก บุคคลทั่วไปจึงหันไปประกอบอาชีพอื่นซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้อย่างเพียงพอต่อค่าครองชีพ ขณะที่นักดนตรีไทยมีงานบรรเลงเพียงประมาณเดือนละ 1 – 4 งาน จึงมีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพ

21. ผู้ที่ชื่นชอบฟังเพลงไทยเดิม มีจำนวนน้อยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นเพลงไทยเดิมเก่า ๆ ที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษก็ยังไม่มีความสนใจที่จะรับฟัง ผู้ฟังทั่วไปมักจะมีคามนิยมเพลงสากลที่ได้รับความนิยมทั่วไปมากกว่าเพลงไทยเดิม

22. การฝึกหัดดนตรีไทยในปัจจุบันต่างจากอดีตที่ผู้ฝึกหัดมักจะมีคามมุ่งมั่นที่จะนำเอาทักษะความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ แต่ปัจจุบันไม่มีผู้ใดสนใจจะฝึกหัดเพื่อการประกอบอาชีพ

23. หัวหน้าวงปี่พาทย์บางรายซื้อเครื่องดนตรีเพิ่มขึ้นจำนวนมาก แต่ประสบปัญหาไม่มีนักดนตรีเข้าร่วมบรรเลง ไม่สามารถสร้างนักดนตรีขึ้นมาใหม่ได้ จึงเป็นการเสี่ยงกับการรักษาวงปี่พาทย์ให้สามารถดำรงอยู่ได้ และไม่มีเจ้าภาพมาติดต่อว่าจ้างให้ไปบรรเลงได้เท่าที่ควร

24. สำหรับเพลงที่ใช้บรรเลงในปัจจุบันมักจะใช้เฉพาะเพลงที่บรรเลงประกอบพิธีกรรม ไม่ค่อยได้บรรเลงเพลงอื่น ๆ ที่หลากหลาย ไม่ได้นำเพลงเก่า ๆ ที่ได้รับสืบทอดมาจากครูบาอาจารย์รุ่นเก่ามาบรรเลงให้เกิดความไพเราะ และแสดงความสามารถของผู้บรรเลง ทำให้เพลงเหล่านั้นสูญหายไป แม้แต่เพลงชุดนางหงส์ นักดนตรีบางวงก็ไม่สามารถบรรเลงได้ นับว่าเป็นสิ่งที่น่าเสียดาย หากเพลงเหล่านั้นสูญหายไป

นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์บางรายได้แสดงความเห็นว่า

1. ดนตรีไทยไม่น่าจะสูญหายไปอย่างแน่นอน แต่มักจะได้รับความนิยมจากเยาวชนและบุคคลทั่วไปลดน้อยลงไป สำหรับการประกอบอาชีพนักดนตรีไทยก็ยังคงพอจะอยู่ได้

2. ดนตรีไทยในอนาคตน่าจะยังพอที่จะรักษากันเอาไว้ได้บ้าง นักดนตรียังมีใจรักและชื่นชอบดนตรีไทย เจ้าภาพบางรายยังให้ความสนใจในช่วงปีพาทย์ประกอบการจัดงานทำให้ดนตรีไทยยังคงรักษาไว้ได้ ขณะเดียวกันทางโรงเรียนก็ยังมีส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทย ถึงแม้จะไม่ได้นำความรู้ไปใช้เพื่อการประกอบอาชีพก็ตาม

3. หากจะให้ดนตรีไทยคงอยู่ได้ก็ต้องช่วยกันส่งเสริม สนับสนุนการบรรเลงดนตรีไทยของนักเรียนตามสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

4. คนตรีไทยน่าจะยังคงอยู่ต่อไปได้ เพราะยังมีสถานศึกษาต่าง ๆ มากพอสมควรที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้มีโอกาสได้บรรเลงดนตรีไทย ถึงแม้ว่านักเรียนจะไม่นำความรู้ไปใช้เพื่อการประกอบอาชีพก็ตาม
5. นักดนตรีอาชีพน่าจะยังสามารถรักษาการบรรเลงดนตรีไทยเอาไว้ได้ เนื่องจากเจ้าของวงดนตรีไทยยังมีใจรักในดนตรีไทย จึงเห็นว่าดนตรีไทยยังไม่ควรจะสูญหายไปได้อย่างรวดเร็วนัก

กิจกรรมที่ควรดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความเสี่ยง

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าวงและนักดนตรีไทยในจังหวัดราชบุรี ประเด็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่ควรดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความเสี่ยงต่อการสูญหายของดนตรีไทย พบว่า

1. ควรต้องร่วมกันมีความสามัคคีกันระหว่างนักดนตรีด้วยกัน นักดนตรีไม่ควรมีความขัดแย้งกัน ไม่ควรแบ่งพรรคแบ่งพวกกัน
2. ควรสร้างนักดนตรีรุ่นใหม่ขึ้นมาทดแทนนักดนตรีรุ่นเก่า
3. ควรหาแนวทางการส่งเสริมให้เยาวชนรุ่นใหม่ฝึกหัดดนตรีไทย ซึ่งความเป็นจริงแล้วในปัจจุบันหาเยาวชนที่สนใจจะฝึกหัดดนตรีไทยยาก เพราะไม่สามารถนำความรู้ทักษะการบรรเลงดนตรีไทยมาใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพได้
4. การจัดกิจกรรมเพื่อให้ดนตรีไทยมีความเจริญรุ่งเรือง ได้รับการฟื้นฟูขึ้นมานั้นถือว่ายากมาก ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้ว่าควรจัดกิจกรรมอะไร อย่างไรจึงจะดี
5. เทศบาลหรือหน่วยงานราชการควรให้การส่งเสริมให้เยาวชน นักเรียน และวัยรุ่นได้ฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทยโดยจัดตั้งเป็นศูนย์ให้ความรู้ทางดนตรีไทย ชมรม ชุมนุม โดยผู้เรียนเข้ามาฝึกหัดโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย
6. ควรสนับสนุนให้นักเรียนได้ฝึกหัดบรรเลงดนตรีไทยอย่างจริงจัง ให้เยาวชนได้สัมผัสได้รู้จักดนตรีไทยให้มากขึ้น
7. ปลุกฝังการฟังเพลงให้กับนักเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ไปจนถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อให้มีโอกาสได้ฟังเพลงไทยเดิม มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เพลงประกอบงานพิธีต่าง ๆ และควรสร้างประสบการณ์การฟังเพลงไทยโดยสถาบันการศึกษาควรเปิดเพลงไทยให้นักเรียน นักศึกษาฟังในช่วงพักกลางวัน ยามว่าง หรือหลังเลิกเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนนักศึกษามีความคุ้นเคยกับเพลงไทยเดิม และอาจจะช่วยให้นักเรียนเริ่มชื่นชอบฟังเพลงไทยเดิมขึ้นมาบ้าง
8. นักดนตรีควรพัฒนาคุณภาพการบรรเลง มีการแต่งกายที่เหมาะสมสวยงาม เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี ให้เกียรติเจ้าภาพและการจัดงาน

9. รัฐบาล และหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านดนตรีไทยควรให้การส่งเสริมสนับสนุนการประกอบอาชีพนักดนตรีไทยให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น

10. หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้การดูแล เอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนนักดนตรีอาชีพเพื่อให้มีรายได้เพียงพอสำหรับการเลี้ยงชีพ และควรจะพิจารณาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถทางดนตรีให้นำความรู้ทางดนตรีมาถ่ายทอดให้กับเยาวชนในชุมชน โดยจัดกระบวนการในการส่งเสริมสนับสนุนดนตรีไทยในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น

11. สถานศึกษาควรปลูกฝังความรู้ทักษะการบรรเลงดนตรีไทยให้กับนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ช่วยกันสืบสานดนตรีไทย เนื่องจากเยาวชนเมื่อได้รับการปลูกฝังทางดนตรีย่อมจะมีจิตใจดี อ่อนโยน และช่วยให้ดนตรีไทยไม่สูญหาย

12. นักเรียนควรได้รับการปลูกฝังให้ชื่นชอบดนตรีไทย ไม่ว่าจะจากการฟังเพลงหรือการบรรเลงดนตรี เมื่อนักเรียนได้รับการปลูกฝังที่ดี เมื่อโตขึ้นก็จะเป็นผู้ที่มีความชื่นชอบดนตรีไทย มีพื้นฐานความคิดที่ดีเกี่ยวกับดนตรีไทย ก็จะช่วยส่งผลให้การดนตรีไทยในอนาคตได้รับความนิยมอย่างพอสมควร

13. การนำเสนอกิจกรรมการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้ดนตรีไทยเป็นที่นิยมของบุคคลทั่วไป และไม่ให้นักร้องไทยสูญหายไปนั้นนับว่าเป็นเรื่องยาก บางครั้งสังเกตได้ว่า ผู้ฟังไม่ได้มีความสนใจดนตรีไทย เมื่อเรายกเครื่องดนตรีไทย อุปกรณ์การบรรเลงดนตรีไทยไปที่ใดก็ไม่มีผู้ใดให้ความสนใจที่จะฟัง การสร้างกระแสให้ผู้ฟังหันมาฟังดนตรีไทยบ้างก็เป็นเรื่องยากมาก การจัดกิจกรรมต่าง ๆ จึงมักจะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว

14. วัด และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้ดนตรีไทย ควรช่วยกันส่งเสริมสนับสนุนให้มีการติดต่อว่าจ้างวงปี่พาทย์และดนตรีไทยชนิดต่าง ๆ มาบรรเลงประกอบการจัดงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

15. นักดนตรีและหัวหน้าวงแต่ละวงควรหาแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยสอนการบรรเลงดนตรีไทยให้แก่บุตรหลาน เพื่อให้รับสืบทอดวงปี่พาทย์ต่อไปไม่ให้สูญหาย

16. ควรจัดกิจกรรมแสดงดนตรีเพื่อเปิดโอกาสให้นักดนตรีได้แสดงฝีมือให้เยาวชนและบุคคลทั่วไปได้ชื่นชม

17. นักดนตรีควรต้องพัฒนาคุณภาพการบรรเลงของตนเอง ควรต้องพัฒนาตนเองให้มีความตรงต่อเวลา มีจำนวนผู้บรรเลงที่ครบถ้วน แต่งกายให้สุภาพเหมาะสม นักดนตรีต้องมีฝีมือการบรรเลงที่ดีมีคุณภาพ สามารถบรรเลงได้อย่างไพเราะ

นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่แสดงความเห็นว่า การแก้ไขปัญหาความเสี่ยงโดยการ จัดกิจกรรมต่าง ๆ นั้นเป็นเรื่องยาก ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. เป็นเรื่องยากสำหรับการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความเสี่ยงต่อการสูญหายของ คนตรีไทย เนื่องจากต้องมีผู้ที่เข้ามาให้การสนับสนุนอย่างแท้จริง มีผู้ที่สนใจเข้ารับการสืบทอด วัฒนธรรมคนตรีไทยอย่างแท้จริง และต้องมีการติดต่อว่าจ้างอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นการจัด กิจกรรมเพื่อกระตุ้นส่งเสริมสนับสนุนจึงเป็นเรื่องยากมาก
2. การแก้ไขปัญหาความนิยมของคนตรีไทยนับว่าเป็นเรื่องยากมาก เพราะจะไปบังคับ เจ้าภาพให้เข้ามาติดต่อว่าจ้างวงปีพาทย์เพื่อใช้ประกอบการจัดงานก็ไม่สามารถทำได้ หากเจ้าภาพ ไม่มีเงินก็ไม่สามารถจ้างวงปีพาทย์ให้มาบรรเลงได้ จะชักชวนบุคคลทั่วไปให้สนใจคนตรีไทยก็ ยากมาก จึงไม่สามารถแสดงแนวคิดในการแก้ไขปัญหาได้ トラバドที่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหา การขาดผู้รับสืบทอดและปัญหาการไม่นิยมฟังคนตรีไทยได้ก็นับว่ายากมากที่จะดำเนินกิจกรรมใด เพื่อแก้ไขปัญหาได้
3. ไม่ทราบว่าควรจะดำเนินการอย่างไร แต่ควรจะช่วยกันพิจารณาว่าจะทำอย่างไรจึงจะ ทำให้เยาวชนและบุคคลทั่วไปหันมาให้ความสนใจต่อคนตรีไทย ทำอย่างไรจึงจะมีเจ้าภาพเข้ามา ติดต่อว่าจ้างวงปีพาทย์มอญ ปีพาทย์ไทย และคนตรีไทยประเภทต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ก็ยอมรับว่าเป็นเรื่องที่ยากมาก ไม่ทราบเหมือนกันว่าจะให้หน่วยงานราชการ องค์กร หรือบุคคล ใดเข้ามาช่วยดำเนินการอย่างไรในการแก้ไขปัญหา
4. เป็นการยากที่จะให้ผู้ใดเข้ามาให้ความสนใจ ให้การส่งเสริมสนับสนุนคนตรีไทย การ ที่จะให้ช่วยเหลือด้านการเงินหรือช่วยเหลือด้านอื่น ๆ จากหน่วยงาน องค์กร หรือบุคคลใดคงจะ เป็นไปได้ยาก และไม่สามารถแก้ไขปัญหาความเสี่ยงต่อการสูญหายของคนตรีไทยได้
5. ไม่ทราบจะให้ช่วยจัดกิจกรรมอย่างไร เพราะนักดนตรีไม่สามารถบังคับจิตใจเจ้าภาพ ให้ว่าจ้าง ทุกวันนี้ได้แต่ทำใจให้ปล่อยวางหากมีงานว่าจ้างก็ไปบรรเลง หากไม่มีงานอยู่เฉย ๆ ไม่รู้ ว่าจะทำอย่างไร การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ก็คงจะเป็นเรื่องยากที่จะช่วยกระตุ้นให้คนไทยเกิดความ นิยมคนตรีไทยเพิ่มขึ้น
6. นับว่ายากมาก การจัดกิจกรรมต่าง ๆ อาจจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ เนื่องจาก เจ้าภาพและบุคคลทั่วไปก็ยังมีความคิดในทางที่ไม่ดีกับการบรรเลงคนตรีไทย เจ้าภาพหลายราย เห็นว่าหากต้องจ้างวงปีพาทย์สุ่นำเงินไปถวายพระ หรือเก็บเงินเอาไว้เป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ยังดีกว่า
7. ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้ เนื่องจากเป็นเรื่องยากมาก จึงไม่ทราบว่าควรที่จะจัด กิจกรรมหรือดำเนินการอย่างไรจึงจะทำให้คนตรีไทยกลับมาได้รับความนิยม และมีความ เจริญรุ่งเรืองขึ้นมาอีก